

GUJOURNALEN

OBEROENDE TIDNING FÖR MEDARBETARE VID GÖTEBORGS UNIVERSITET #1 MARS 2023

NYHETER

10 års kritik
mot rektorsprocess

NYHETER

Cancelkultur
inom akademien

FOLK

Riskfyllt när AI tar över

Rektor som trivs när det blåser

Malin Broberg har
segling som största intresse

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

**Chefredaktör
& ansvarig utgivare:**

Allan Eriksson,
tel: 031-786 10 21,
e-post: allan.eriksson@gu.se

**Redaktör &
stf ansvarig utgivare:**

Eva Lundgren
tel: 031-786 10 81,
e-post: eva.lundgren@gu.se

Fotograf:

Johan Wingborg,
tel: 070-595 38 01,
e-post: johan.wingborg@gu.se

Layout: Anders Euren,
tel: 031-786 43 81,
e-post: anders.euren@gu.se

Adress: GU Journalen,
Göteborgs universitet,
Box 100, 405 30
Göteborg

E-post:
gu-journalen@gu.se

Internet:
gu-journalen.gu.se

Upplaga: 5 000 ex

ISSN: 1402-9626

Material: För obeställt
material ansvaras ej.
För ej signerat
material ansvarar
redaktionen. Citera
gärna, men ange källan.

Adressändring: Gör
skriftlig anmälan till
redaktionen.

Tryckeri: Göteborgs-
tryckeriet.

GUJournalen har en
fri och självständig
ställning gentemot
sin ägare, Göteborgs
universitet, och utfor-
mas enligt journalistis-
ka principer samt enligt
spelreglerna för press,
radio och TV.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Ledare

Let's Go West

När denna tidning når ut i postfack och e-postlådor, är en GU-delegation på väg till västra USA, en resa som varit planerad länge men skjutits på med anledning av pandemin.

Med representanter från Handelshögskolan, Naturvetenskapliga fakulteten och IT-fakulteten besöker vi inte mindre än fem potentiella partnerlärosäten i Kalifornien under en vecka. Vi hinner också med att träffa studenter på vårt befintliga partnerlärosäte i Sacramento, arrangera ett alumnevent och möta Barbro Osher, Sveriges generalkonsul i San Francisco, som också var utsedd till hedersdoktor vid Konstnärliga fakulteten 2006.

Förhoppningen är att resan ska resultera i nya universitetsgemensamma samarbetsavtal för studentutbyten, nya kontakter på fakultetsnivå och att vi knyter till oss "key contacts" bland alumner och därmed utökar nätverksmöjligheterna. USA fortsätter att vara en populär destination bland våra studenter och utbyten av olika slag är prioriterat av flera fakulteter. Håll tummarna för att vi kan kratta manegen för nya avtal.

I detta nummer av GU Journalen möter ni också min tänkta efterträdare, Malin Broberg. Sommaren och den 1 juli känns just nu avlägsen men då kommer jag med varm hand lämna över skutan till Malin. Hon är en stabil och driven ledare som känner stor ödmjukhet inför uppdraget och har visat stort engagemang för universitetsgemensamma frågor. Men ännu återstår flera månader av arbete med mig vid rodet!

Rektor EVA WIBERG

Innehåll

Nyheter 04-20

- 04 Översyn av rektorsvalet** på gång, lovar Peter Larsson.
- 05 Komplext uppdrag** att välja rektor.
- 06 Hård kritik** från hörandeförsamlingen.
- 08 Bättre process** i Lund och Uppsala.
- 09 Inköp av varor och tjänster** mest klimatbelastande.
- 10 Utländsk bakgrund saknas.**
- 12 Hur hanterar vi Kina?**
- 13 Ansvarsfull internationallisering** allt viktigare.
- 14 Forskarskola** för offentliganställda.
- 15 Chalmers** samlar ihop sig i Johanneberg.
- 16 Regeringen satsar på** undervisning om antisemitism.
- 17 Gott betyg** för GU Journalen.
- 18 Cancellikultur** - hur stort är problemet?

Profilen 22-25

- 22 Hedrad Malin Broberg** blir ny rektor.

Reportage 26-39

- 26 Europatanken** med rötter i 1800-talet.
- 28 Herbariet digitaliseras.**
- 30 Översättning av Wikipedia.**
- 33 Handels firar 100 år.**

Folk 40-51

- 36 Montessoris** samverkan med Mussolini.
- 38 Låt datorn** fixa dina texter.
- 40 Instrumentmakare** som fixar det mesta.
- 42 Anna Lindholm** blir universitetsdirektör på Chalmers.
- 43 Fotoutställning** för naturintresserade.
- 44 Vattendroppe** som atommodell.
- 45 Äldre i tv-soffan.**
- 46 Magiskt skrivande** i Zoom.
- 47 Detta är min utsikt!**
- 48 Sjöfart** för 6 000 år sedan.
- 50 Debatt:** Var står universiteten i krisen?
- 51 Nytt om folk.**

22

Malin Broberg
blir ny rektor

Svårt för utländsk
personal vid GU.

10

Fynd av förhistoriska tänder.

48

33

Handelshögskolan
fyller 100.

16

Christer Mattsson
får medel till kurser
om antisemitism.

Redaktionen

Viktigt att värna demokratiska värderingar

Mänskliga rättigheter är som vatten; när vattennivån sjunker på ett ställe sjunker den överallt. Därför är kampen för mänskliga rättigheter i Ukraina en del av kampen för mänskliga rättigheter överallt. Det menade Oleksandra Romantsova, företrädare för Center for Civil Liberties, under en Nobelföreläsning för studenter och medarbetare vid GU och Chalmers. Enligt en rapport från V-Dem lever idag endast 13 procent av världens befolkning i en demokratisk rättsstat. Demokratinivån har sjunkit till 1989 års nivå, med bara 34 liberala demokratier. Det kan jämföras med år 2012 då det fanns 42 demokratier i världen.

Vad betyder det för Göteborgs universitet? Bland annat att många av de länder vi samarbetar med är ganska olika oss. I detta nummer betonar sinologen Fredrik Fällman vikten av internationellt samarbete, samtidigt som man inte får vara naiv, exempelvis vid samverkan med Kina.

En av de mest grundläggande demokratiska rättigheterna är yttrandefrihet. "Cancelkultur" är ett nytt ord som börjat användas när man hindrar personer att uttala sig. Samtidigt finns också ett värde i att hålla en god ton i debatten, inte minst just för att alla ska våga ge sig in i den.

Världens utveckling verkar gå åt fel håll. Men det finns ljuspunkter. En forskargrupp vid GU håller som bäst på med att hjälpa Wikipedia att översätta allt sitt innehåll till en mängd olika språk, vilket verkligen är ett demokratiarbete.

I slutet av januari anordnade Jonsereds herrgård ett seminarium om journalistisk inom offentlig förvaltning. Seminariet var en födelsedagspresent till GU Journalen och innebar en välbehövligt djup diskussion om vad vi håller på med som kanske de flesta av oss behöver för att få inspiration att jobba vidare.

Allan Eriksson och Eva Lundgren

Alla bilder: Johan Wingborg

28

Herbariet
digitaliseras.

"Vi kan förbättra processen"

Det ska göras en ordentlig översyn av processen. Det lovar Peter Larsson, styrelsens ordförande. Och en del förändringar träder redan i kraft i det pågående valet av ny prorektor.

– Men jag tänker inte tumma på de formella delarna. Det är styrelsen som äger frågan. Däremot kan vi involvera hörandeförsamlingen mer, säger han.

DEN HÅRDA KRITIKEN mot rektorsprocessen har återigen blossat upp och fått stor massmedial uppmärksamhet.

– Jag är väldigt luttrad. Jag har inget intresse att recensera debatten, men det finns skäl att vara självkritisk, säger Peter Larsson, som under de här intensiva veckorna stämt av med kollegor och rektorer på ett tiotal lärosäten.

– Min bedömning är att vi har följt den nationellt gängse processen och inte skiljer oss nämnvärt från andra lärosäten. Men vi kommer att göra en utvärdering för att se hur vi kan förbättra processen i framtiden.

Peter Larsson har med anledning av kritiken föreslagit att utse rekryteringsgrupp samtidigt med hörandeförsamlingen. Det

skulle enligt honom skapa större tydlighet och förankring.

– Men man ska vara väldigt klar över ansvarsfrågan och de sökandes behov av integritet. Styrelsen har enligt högskoleförordningen ansvaret gentemot regeringen. Det kan man inte förhandla bort. Däremot kan man ha en mer eller mindre omfattande dialog med hörandeförsamlingen.

– Formerna för rektorsprocessen kan säkert förbättras men när vi får in nomineringar måste alla behandlas lika. Det kan finnas personer som är öppna med sin kandidatur men andra som inte vill det. Att ha olika hanteringar av den frågan blir helt fel.

Peter Larsson poängterar att kritiken har kommit från en

»Men man ska vara väldigt klar över ansvarsfrågan och de sökandes behov av integritet.«

Peter Larsson

mindre grupp av hörandeförsamlingen, 13 av 70 personer har undertecknat skrivelsen.

– Kritikerna har inte varit i majoritet men jag tänker inte förbise den utan tar det på största allvar.

– **HUR VI SKA GÖRA** nästa gång får översynen visa men om kollegiet vill att det ska råda total öppenhet, ja då får alla kandidater ställa upp på de premisserna.

Så tidigt som i mars förra året tillsattes rekryteringsgruppen med 7 ledamöter som leddes av Peter Larsson, varav 2 lärarrepresentanter, 2 studenter och 1 representant från övrig personal samt 1 extern ledamot i styrelsen. Sedan dess har gruppen arbetat med uppdraget att göra en "full-

Peter Larsson

ständig process i öppen konkurrens”, vilket Peter Larsson menar var en tydlig önskan från kollegiet.

Totalt nominerades 40 personer. Av dessa tackade 22 nej. Av 18 kvarvarande var 12 interna. Efter en granskning bantades antalet ner till 6 som gick vidare till en slutomgång, där till slut 3 personer valdes ut av rekryte-

ringsgruppen och därmed blev offentliga. Men snabbt därefter drog Georgia Destouni från Stockholms universitet tillbaka sin kandidatur.

- Det var ett litet debacle, men sådant får man räkna med.

Samma dag som hörande-församlingen samlades för att intervjua de två slutkandidaterna berättade Peter Larsson hur rekryteringsgruppen hade arbetat. Han betonar att det var öppet att nominera vem som helst och förslagen skulle skickas till rekryteringsfirman GU hade upphandlat.

Vilken roll som företaget har haft framgår av en omfattande uppdragsbeskrivning, men att de skulle ha haft något att göra med urvalet, dementerar Peter Larsson.

- KONSULTERNA HAR inte på något sätt intervenerat. Det är rekryteringsgruppen som gjort urvalet. Sedan har vi tagit hjälp av konsulten som också haft i uppdrag att få fram fler externa sökande.

De 13 ledamöterna menade i en skrivelse att universitetsstyrelsen valt att ”återigen driva en stängd urvalsprocess som upplevs som grumlig och oklar”. De ställde krav på att processen skulle göras om.

Men så blev inte fallet.

- Nej, det fanns inget skäl. Vi hade tagit fram tre starka kandidater och gjort det vi hade åtagit oss att göra. Annonsen var mycket väl spridd och kravprofilen tydlig. Jag är dock lite bekymrad över det låga antalet sökande utifrån, vilket säger en hel del om uppdragets komplexitet och utmaningar.

Sammantaget menar Peter Larsson att det finns ett starkt stöd för GU:s blivande rektor, Malin Broberg, som också fick flest röster i hörandeförsamlingen. 10 valde att rösta blankt.

- Nu handlar det om att ge bästa förutsättningarna för vår nya rektor och prorektor.

Text: Allan Eriksson

Foto: Johan Wingborg

”Vi har agerat efter bästa förmåga”

Att processen varit mindre öppen och transparent än vid de flesta andra rektorsrekryteringar i Sverige tror jag inte stämmer, säger professor Olof Stenman-Johansson, som tillsammans med professor Helle Wijk, är en av två lärarrepresentanter i rekryteringsgruppen.

HANS BILD ÄR ATT GU inte skiljer ut sig utan att det har varit ganska likartat vid rekryteringen både i Uppsala och Lund nyligen.

- Vi har fått kritik för bristande öppenhet, men för personer som söker sådana här uppdrag kan det vara känsligt att skylta med sina namn. Det finns också för- och nackdelar med att ha ett universitetskollegium, som i Lund och Uppsala, istället för en hörandeförsamling, men det är en större fråga. Vi har agerat efter bästa förmåga utifrån det uppdrag som vi har haft, konstaterar Olof Stenman-Johansson, som är positiv till att det görs en utvärdering.

- Det fanns absolut enskildheter som kunde ha gjorts annorlunda och det är helt rimligt och viktigt att det blir en förutsättningslös diskussion och en utvärdering av processen.

Olof Stenman-Johansson påpekar att det gjordes en noggrann granskning av de seriöst intresserade kandidaterna, där konsulterna bistod med mer information genom att ta referenser och kontrollera cv och andra meriter.

- Det fanns ingen enkel algoritm. Vi i gruppen gjorde både en individuell och samlad bedömning av kvalifikationerna gentemot kravprofilen. Sedan resonerade vi oss fram till vilka som vi ansåg var de mest lämpliga personerna och vilka tre som efter omfattande intervjuer skulle gå vidare till hörandeförsamlingen.

Det faktum att det bara är två lärarrepresentanter i rekryteringsgruppen, jämfört med tre i Lund och Uppsala, är något som Olof Stenman-Johansson funderar kring.

- Spontant kan jag tycka att det vore rimligt med fler lärarrepresentanter i gruppen men det får utvärderingen komma fram till.

Han framhåller att förväntningarna på en rektor är mycket högt ställda, på flera plan.

- Personen ska framför allt vara en mycket god akademisk ledare men också en myndighetschef som inte räds kritik.

- Trots invändningarna är jag på det hela taget nöjd. Vi har nu landat i beslutet att GU får en ny rektor som jag tror kommer att göra ett jättebra jobb.

Allan Eriksson

Jenny Nyström menar att universitetets tradition av att ha kollegialt inlyftande delvis krockar med nutida krav på integritet hos de som söker.

Kräver större öppenhet och insyn

En grupp ledamöter i hörandeförsamlingen ställde krav på att hela rektorsprocessen skulle tas om med ett helt öppet ansökningsförfarande. Så blev det inte.

– Vi står fast vid kritiken men ser positivt på att det ska göras en översyn. Det viktigaste är att det blir en diskussion om de här frågorna, säger professor Eric Hanse.

I EN SKRIVELSE, som undertecknades av 13 ledamöter (av totalt 70), riktas hård kritik mot att styrelsen för

att hörandeförsamlingen inte blivit mer involverad och inte fått någon tydlig redogörelse för hur processen gått till. Bland annat beskrivs det som en ”stängd urvalsprocess som upplevs som grumlig och oklar”. Detta undergräver tilliten till hela processen, hävdar ledamöterna.

– VI VET FORTFARANDE ingenting om hur de 18 blev 3 och vilka som valdes bort, säger Eric Hanse, som menar att det handlar om att värna universitetets tradition av kollegialitet och akademisk frihet.

Han är oroad över den

ökade politiska styrningen av universiteten.

– Det borde vara ett helt öppet ansökningsförfarande. Jag har förståelse för att utseende av rektor är en politisk fråga som styrs av förordningen och ägs av styrelsen. Men rekrytering av rektor borde följa samma procedur som utseende av prefekt och dekan, med en valberedning som är kollegialt utsedd och som kontinuerligt förankrar arbetet med medarbetarna.

– De som blir föreslagna och accepterar nomineringen måste vara beredda att skylta med sitt namn. Inom uni-

versitetet är vi vana vid total öppenhet både när vi söker anslag och tjänster. Finns det misstanke om oegentligheter ska man kunna överklaga, den möjligheten finns inte vid utseende av rektor.

PROFESSOR Jenny Nyström, som är ordförande i hörandeförsamlingen, påpekar att församlingen endast har en rådgivande roll. Dessutom är det en svår avvägning mellan behoven av transparens och krav på integritet.

– Det är inte så enkelt. Man vill ju både ha interna och externa sökande och det kan

Bild: Malin Arnesson

»De som blir föreslagna och accepterar nomineringen måste vara beredda att skylta med sitt namn.«

Eric Hanse

vara svårt att hitta personer som uppfyller kraven på att både vara en akademisk förebild och myndighetschef, som dessutom ska vara ansiktet utåt. Desto viktigare att det finns en tydlig process där man värnar om både transparens och integritet. Det behöver man jobba vidare med.

HON TYCKER INTE heller att hörandeförsamlingen har haft någon insyn i processen.

- Det ger intrycket att hörandeförsamlingen mest blir ett rundningsmärke i stället för att ha en reell påverkan, säger Jenny Nyström som dock framhåller att arbetet har flutit på bra och att det har funnits ett stort engagemang i hörandeförsamlingen.

- Alla ledamöter har tagit uppdraget på stort allvar. Problemet är att rekryteringen redan hade inletts långt innan vi började. Det är trist med all negativ publicitet, men ingen skugga ska falla på de två slutkandidaterna som ställt upp.

ATT DET ÄR FLER lärarrepresentanter i både rekryteringsgruppen och motsvarande hörandeförsamling vid Lunds och Uppsala universitet än vid Göteborgs universitet ser Eric Hanse som ett steg i rätt riktning.

- Ja, lärarna och forskarna borde vara i majoritet. Dessutom tycker jag att det hade varit bra om hörandeförsamlingen

hade fått tycka till om kravprofilen som blev klar långt innan församlingen utsågs.

Enligt kravprofilen ska rektor vara "en internationellt erkänd professor med gedigen erfarenhet av att bedriva, leda och utveckla högre utbildning och forskning av högsta internationella kvalitet". Eric Hanse undrar om slutkandidaterna fullt ut uppfyller kriterierna.

- Kravprofilen dikterar villkoren för urvalsprocessen. Det är extremt högt ställda krav och det fanns flera "skallkrav" jämfört med "börkrav". I vilken utsträckning har rekryteringsgruppen utgått från kravprofilen? Eller har man formulerat nya kriterier?

ATT DET NU BLIR en förändring redan inför det nuvarande prorektorsvalet, och att det utlovas en översyn, ser han som positivt.

- Tio års kritik mot rektorsprocessen måste få ett slut. På kort sikt bör hörandeförsamlingen involveras mer men i framtiden borde vår nya rektor påverka departementet för att förändra högskoleförordningen så att den politiska styrningen minskar. Att våra ledare är valda snarare än tillsatta uppifrån tror jag har en gynnsam effekt på arbetsmiljön.

Allan Eriksson

➔ **Formellt sett är det** regeringen som utser rektor. Men trots att styrelsen äger frågan måste, enligt högskoleförordningen, lärare, övriga anställda och studenter höras. Vid GU var sammansättningen av hörandeförsamlingen följande: 30 lärare, 20 övriga anställda och 20 studenter.

I över 10 år har det varit kritik mot processen vid Göteborgs universitet.

2011 Då röstade 80 procent av hörandeförsamlingen på att Pam Fredman skulle vara rektor i ytterligare tre år. Då fanns det bara ett förslag att ta ställning till, vilket gjorde att många i församlingen kände sig överkörda - Det kändes som att vi var tillkallade enbart för att det står i förordningen men att man egentligen inte var intresserad av våra åsikter, sade professor Anders Linde, ordförande i dåvarande hörandeförsamling.

2014 En klar majoritet av hörandeförsamlingen stödde förslaget att ge Pam Fredman fortsatt förtroende fram till den 30 juni 2017. Men återigen fanns det kritik mot processen. Bland andra protesterade Kristoffer Hellstrand, då vicedekan för forskning vid Sahlgrenska akademien, mot "den djupt odemokratiska valprocessen" som styrelsen verkade strunta i, menade han.

- Inga andra kandidater till universitetets viktigaste position fick diskuteras, än mindre nomineras.

Då lovade styrelsens ordförande Cecilia Schelin Seidegård att processen skulle ses över.

2017 När nuvarande rektor tillsattes var det också kritik mot processen. Fem kandidater offentliggjordes, men tre hoppade tidigt av, så bara två kunde frågas ut av hörandeförsamlingen. När en av dem, Ole Petter Ottersen också valde att lämna för att istället bli rektor vid Karolinska Institutet, tillsattes den enda som återstod - Eva Wiberg. Då ställdes krav på att processen skulle göras om, men det gick inte styrelsen med på utan framhöll att båda kandidaterna var "fullt tänkbara" som rektorer.

Kritiken mot valet av prorektor var ännu mer svidande. Även den gången fick hörandeförsamlingen bara träffa en enda kandidat, fysikern Mattias Goksör. Han fick dock ett starkt stöd i församlingen, där 22 av 25 ledamöter, röstade ja. Men endast 25 av 70 medlemmar deltog i omröstningen.

I en skrivelse, som undertecknades av 11 ledamöter, sågs hanteringen av prorektorsfrågan som "en del i ett mönster av hot mot det kollegiala inflytandet". Man menade att "hörandeförsamlingens roll blir att godkänna beslut som redan är fattade". Ett förfarande som man menade undergräver tilliten till ledningen och krav ställdes på att hörandeförsamlingen skulle tas mer på allvar.

Ingen kritik mot processen

Vid både Lunds och Uppsala universitet har motsvarande hörande-församling varit mer involverade i processen från början. Det faktum att universitetskollegiet självt utser lärarrepresentanter till rekryteringsgruppen är ytterligare en skillnad. Där väckte processerna ingen offentlig kritik.

– DET HAR VERKLIGEN inte fungerat tidigare utan det har varit

mycket kritik mot bristen på öppenhet och insyn. Men inför valet 2021 gjordes hela processen om., säger **Johan Östling**, professor i historia vid Lunds universitet och är idag vice ordförande i universitetskollegiet och var lärarrepresentant i rekryteringsgruppen.

Enligt en rapport, som gjordes efteråt av stabsråd Cecilia Billgren, var alla inblandade parter nöjda med processen. Hon drar slutsatsen att "inrättandet av ett universitetskollegium varit väldigt positivt". En lärdom är att kunskaper och erfarenheter från en process fördes vidare till nästa vilket lett till genomarbetade arbetsformer. "När mindre tid behöver läggas på form finns mer tid att fokusera på innehåll", skriver hon.

Totalt blev det ett 20-tal nomineringar och rekryteringsgruppen beslutade sig för att göra ett urval på 8 personer - dessa blev direkt offentliga. Efter intervjuer sällades 4 ut, berättar Johan Östling.

- Under hela processen hade vi ständig kontakt med universitetskollegiet, i olika grupperingar. Vi intervjuade de fyra kvarvarande kandidaterna - en hoppade dock

av ganska sent i processen. Kvar hade vi tre fullvärdiga kandidater som gick vidare till kollegiet. Efter två omröstningar stod det klart att Erik Renström fick starkast stöd.

EFTER ATT HA LÄST turerna kring rektorsprocessen vid GU är hans intryck att rekryteringsgruppen agerat för självständigt.

- Jag hade också varit kritisk. Problemet är att man upplever att man inte haft något reellt kollegialt inflytande.

Johan Östling har också läst GU:s uppdragsbeskrivning för rekryteringsfirman och konstaterar att den externa konsulten hade en helt annan roll i Lund.

- Hon kom in ganska sent i processen, när vi redan hade identifierat en tåggrupp på fyra kandidater som vi alla betraktade som rektorsvärdiga. Hennes roll blev att intervjua, genomföra bakgrundskontroller och rapportera tillbaka till oss. Konsultens uppdrag var viktigt men inflytandet högst begränsat.

En annan fördel var att universitetskollegiet fick en möjlighet att tycka till om kravprofilen, menar Johan Östling.

Han tycker att uppdraget i rekryteringsgruppen var lärorikt men också att det tog mycket tid och att den ekonomiska ersättningen var för dålig.

- Ska man ha en lika gedigen och väl förankrad process igen, då måste man vara beredd att betala.

VID UPPSALA UNIVERSITET

uppstod en konflikt kring processen inför valet 2017, när rektor Eva Åkesson omvaldes för en andra period. Då ifrågasattes framför allt ett förslag från dåvarande ordförande Carola Lemne om att stärka styrelsens makt på bekostnad av kollegiet och de anställda. Hon ansåg att processen mer skulle likna dem som förekommer i

näringslivet, men fick backa. De erfarenheterna togs med i processen 2021, förklarar **Thomas Karlsohn**, professor och prefekt vid institutionen för idé- och lärdomshistoria, som tillsammans med två andra lärarrepresentanter ingick i rekryteringsgruppen.

- Det brukar ju alltid bli, och ska vara, en massa synpunkter men den

här gången var det ingen allvarigare kritik mot själva processen. Det beror på att vi hade fått en fungerande modell på plats. Den enda lite mer principiella diskussion som kom upp gällde frågan om extern rekryteringsfirma. Vi anlidade en sådan, men dess uppgifter var begränsade till referenstagning, kontakt med kandidaterna och liknande, berättar Thomas Karlsohn.

ALLA KUNDE NOMINERA

kandidater direkt till de åtta ledamöterna. Totalt blev cirka 60 personer föreslagna. Det gick även ut en annons tidigt men ingen av de sökande kom till slutomgången. Sammanlagt gick tre personer vidare från rekryteringsgruppen till hörande och i samband med det blev de offentliga. Den som fick en majoritet av rösterna i universitetskollegiet var den enda externa kandidaten, Anders Hagfeldt, som var verksam i Schweiz men hade ett förflutet på Uppsala universitet.

Att det gick smidigt tror Thomas Karlsohn beror på att det under hela tiden varit kontinuerliga möten med lärarrepresentanterna i universitetskollegiet, både samlat och med de olika grupperingarna för de tre vetenskapsområdena.

- Jag upplevde dessa möten som mycket viktiga eftersom de skapade legitimitet på så sätt att människor i verksam-

heten kunde ställa frågor eller komma med synpunkter på processen. Vi var dock förhindrade att avslöja eller diskutera enskilda namn innan de blev offentliga inför hörandet.

DESSUTOM MENAR HAN att utseendet av lärarrepresentanter i rekryteringsgruppen direkt ur universitetskollegiet skapade legitimitet.

- För det första, när man gör så här kommer människor i högre grad att betrakta det som att de har någon som direkt representerar dem för just det uppdraget. För det andra hade vi lärarrepresentanter kontinuerliga möten och diskussioner i universitetskollegiet, så vi kunde fånga upp synpunkter och beskriva arbetet så att utomstående kände sig mer insatta och säkra på att allt gick rätt till, säger Thomas Karlsohn.

Allan Eriksson

➔ Vid Lunds universitet är det totalt 48 ledamöter i universitetskollegiet som sitter på treåriga mandat (studenterna bara ett år): 24 lärare och forskare, 12 studenter och doktorander samt 12 övrig personal. Kollegiets främsta uppgifter är: dels att fungera som kollegialt organ i samband med rekrytering av rektor och prorektor, dels att utse lärarrepresentanter i universitetsstyrelsen och i rekryteringsgruppen: två lärare, en övrig personal och en student. Utöver det arrangerar universitetskollegiet då och då debatter om universitetspolitiska frågor.

➔ Vid Uppsala universitet är lärare och forskare i majoritet i universitetskollegiet som består av 65 ledamöter: 36 lärare och forskare utses genom val inom tre vetenskapsområden (treåriga mandat). 18 ledamöter utses av studenterna och 11 ledamöter utses bland övriga anställda. Universitetskollegiet utser även 3 lärarrepresentanter som sitter i rekryteringsgruppen.

Liten chans att nå klimatmålen

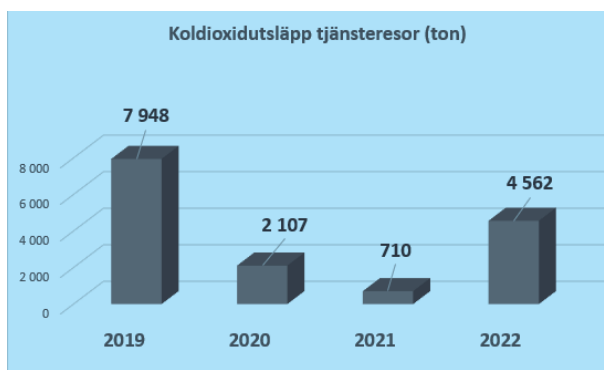
Flygresorna ökade förra året med hela 600 procent. Det är inte så konstigt med tanke på de låga nivåerna under pandemin, det är ändå en minskning med 44 procent jämfört med 2019, som räknas som basår. Fast inköp av varor och tjänster står för den största delen av alla utsläpp och den stora frågan är om Göteborgs universitet kommer att nå klimatmålen?

DE TOTALA UTSLÄPPEN landade förra året på 39 600 ton vilket var 8 procent lägre än basåret 2019. En orsak är att färre flög under 2022 jämfört med 2019, visar ny statistik över tjänsteresor. Framför allt minskade inrikesflyg under 50 mil med 19 procent jämfört med 2021.

- Från pandemins extremt låga nivåer av resor börjar vi nu se effekter av att världen öppnas upp, även om vi inte når upp till nivåerna före 2020. En förklaring till att det ändå minskat sedan 2019 är att vi vant oss vid att använda digitala verktyg och inte längre ser ett behov av att åka på lika många konferenser, säger Fredrik Högberg, miljö- och hållbarhetssamordnare.

DE FLESTA FLYGRESOR går till Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Frankrike. 39 procent av alla flygrelaterade utsläpp sker inom Europa. En positiv trend är att fler tar tåget, en ökning med 181 procent jämfört med 2021. Utsläppen från tåg är endast 14 kilo koldioxid per år.

- Det är roligt att fler vill och tors åka tåg ute i Europa. Men den statistiken som vi har är inte helt tillförlitlig eftersom den endast mäter utsläpp av eldrivna tåg i Sverige, ute i Europa finns det dieseldrivna tåg som förstås genererar högre utsläpp.

Resor med flyg sköt i höjden förra året men minskade ändå med 44 procent jämfört med 2019.

GU:s koldioxidutsläpp ska minska med en fjärdedel till slutet av 2023 och halveras till 2030. Det är innehållit i Klimatramverket som GU tillsammans med samtliga högre lärosäten i Sverige har skrivit under för att nå de nationella klimatmålen. Att GU skulle nå det målet 2023, verkar inte så troligt i nuläget, bedömer Fredrik Högberg.

- DET ÄR HÖGST osäkert med tanke på att alla hjul börjar rulla igen och allt fler flyger. Minskningen är bara 8 procent jämfört med 2019 - att hämta in 17 procent till skulle förmodligen

»Det är troligt att fler vill och tors åka tåg ute i Europa.«

Fredrik Högberg

kräva mer kraftfulla åtgärder, säger han.

Den höjda schablonavgiften på 400 kronor per flygbiljett, som går till universitetets klimafond för gemensamma insatser inom området, verkar dock inte ha haft så stor dämpande effekt på flygresandet, bedömer Fredrik Högberg.

Men det är faktiskt inte flyget som är den största källan till utsläpp utan istället köp av varor och tjänster, som motsvarar drygt 50 procent av alla utsläpp. Transport och resor står för endast 16 procent.

I det nya webbaserade klimatverktyget Carbon Intelligence System räknas samtliga fakturor om till koldioxidedkvivalenter. Det gäller alla typer av inköp av varor, tjänster, transport och resor och så vidare.

- GÖTEBORGS UNIVERSITET har kommit längst bland svenska lärosäten genom att införa detta system som ger prefekter, dekaner och styrekonomer en bra koll på institutionernas utsläpp fördelat på olika kategorier. Det kan ge idéer till vilka utsläppsminskningar som kan göras.

Flera institutioner har gått i bräschen och styrt medarbetarnas tjänsteresor med flyg. Det gäller bland annat institutionen för kulturvård och Förvaltningshögskolan som har infört ett maxtak på två flygresor per år och per anställd. Rekommendationen är att i möjligaste mån ta tåget i Europa.

Vilka andra åtgärder som kan bli aktuella styrs även av det nationella klimatpolitiska rådet.

- Vi sitter alla i samma båt. Det ska bli spännande att se vilken styrning som regeringen ger.

Text: Allan Eriksson Foto: Shutterstock

Avgörande med mycket språkstöd

Vid Göteborgs universitet, i likhet med de flesta lärosäten, finns få personer med utländsk bakgrund i viktiga ledningsorgan.

– Det är i grunden ett demokratiskt problem, säger professor Roland Barthel som fram till nyligen var prefekt på institutionen för geovetenskaper.

ROLAND BARTHEL kommer ursprungligen från Tyskland och flyttade hit för tio år sedan tillsammans med sin fru och fyra barn. Han menar att det är pinsamt, för att inte säga skandalöst, att utländsk personal knappt är representerad i högre ledningsorgan, särskilt med tanke på att GU:s vision är att vara ett internationellt lärosäte.

– Utan att ha exakta siffror är min bedömning att GU är sämre på utländsk representation än riksgenomsnittet på 12 procent. Ju högre upp i ledningsorganen, till exempel på rektors strategimöten och ledningsråd samt i hörandeförsamlingen, desto färre har utländsk bakgrund. Det faktum att myndighetspråket är svenska gör det ännu svårare.

ROLAND BARTHEL påpekar att hälften av alla lärarkategorier på institutionen för geovetenskaper har utländsk bakgrund. 80 procent av alla lärare som nyanställdes de senaste 10 åren kommer från andra länder.

– Idag går integration mer eller mindre ut på att komma hit, skaffa jobb och betala skatt men social integration glöms ofta bort. Men om vi vill vara ett ansvarsfullt internationellt universitet kan vi inte se våra medarbetare enbart som en kompetensförsörjning. Vi har ett ansvar att ta hand om alla som

kommer hit och ge dem rätt förutsättningar att lära sig svenska och vara delaktiga i hela organisationen, inklusive att ta sig an ledningsuppdrag. Dessutom är det lika viktigt att svenskar får lära sig vad det betyder att arbeta i en internationell organisation. Vad innebär det exempelvis att ta hit en familj från Indien?

Roland Barthel påpekar att han är svensk medborgare och professor, hans fru är läkare, barnen går i fina skolor och de bor i ett väletablerat villaområde.

– Ändå känner jag mig inte socialt integrerad i det svenska samhället. Här på jobbet umgås jag mest med folk från utlandet, jag har nästan inget socialt nätverk med svenskar.

SOM PREFEKT OCH lärare har han fått upp ögonen för hur andra grupper har det på institutionen, det gäller inte minst doktorander och studenter från Asien och Afrika.

– Många av dem är väldigt ensamma och är långt ifrån integrerade i samhället.

För att lära sig bra svenska krävs både incitament och tid, påpekar Roland Barthel, något som stjälar tid från undervisning, forskning och att skriva artiklar.

– Det finns en föreställning om att alla kan lära sig svenska på ett år om man anstränger sig tillräckligt, men det kan man glömma. Jag talar med stark brytning, tappar ord och säger än idag ofta det jag kan snarare än det jag vill, särskilt när det gäller nyanser i språket, menar Roland Barthel som minns att det jobbigaste var när man började tala hyfsat men ändå inte tillräckligt för att kunna delta i ett samtal.

– Om man byter direkt till engelska är det ännu svårare att lära sig.

»De flesta är superambitiösa, publicerar mycket och drar in mycket externa forskningsmedel men det tar tid att lära sig bra svenska.«

Merritt Polk

Det allra viktigaste är att få mycket stöd i början så att man har en chans att lära sig språket och om det svenska samhället och kulturen men också om den statliga myndigheten, menar Roland Barthel.

– Många svenskar vill visa hur duktiga de är på engelska, vilket inte är så konstigt, men det hjälper inte dem som vill lära sig språket. Här på jobbet bildas grupper där det talas svenska vid ett bord, engelska vid ett annat, tyska vid ett tredje. Parallella världar fungerar ett tag men till slut kraschar det om man inte gör något åt det i tid. Welcome Services erbjuder en massa bra aktiviteter men man träffar ju bara andra utlänningar, inga svenskar.

HAN PÅPEKAR ATT utländska medarbetare och studenter utgör en helt gratis utbildningsresurs.

– Tänk vilken outnyttjad potential denna grupp utgör! De kan berika organisationen med inte bara sin vetenskapliga kompetens utan även med organisations- och ledningskultur.

Att det är svårt att rekrytera forskare till jobb som prefekt eller dekan är ett känt problem.

– Många tror att det ska handla om akademiskt ledarskap och att leda utbildning och forskning, men i själva verket sitter man mest med administrativa uppgifter, konflikthantering och arbetsmiljöfrågor. Det är nog extra oattraktivt för medarbetare från utlandet, tror Roland Barthel.

– Det kollegiala inflytandet vid utseende av prefekt och dekan gynnar inte heller utländsk representation, då valen inte är så öppna och transparenta som man skulle önska sig. Man får ju bara ta ställning till valberedning-

Roland Barthel menar att det finns två grundläggande problem: det ena att sammansättningen av det svenska samhället inte avspeglas inom akademien, det andra att medarbetare som rekryteras hit för att stanna inte lär sig svenska.

ens förslag och ingen annans.

På institutionen för globala studier, där hälften av fyrtioalet medarbetare kommer från andra länder, får utländsk personal 10 procent av kompetensutvecklingen betald under de första två åren och dessutom bidrag på upp till 30 000 kronor för att läsa intensivkurser. Professor Merritt Polk, som slutade som prefekt vid årsskiftet efter nio år, är tveksam till att alla ska lära sig svenska.

– **DE FLESTA ÄR** superambitiösa, publicerar mycket och drar in mycket externa forskningsmedel, men det tar mycket tid att lära sig svenska. Vissa lär sig snabbt medan andra människor behöver stöd och utbildning.

Vid Göteborgs universitet finns en strategisk kompetensförsörjningsgrupp som leds av dekan Malin Broberg. I denna grupp har man uppmärksammat bristen på internationell personal i ledningsorgan.

– Vi har inga lösningar just nu utan är i en fas där vi talar med olika grupper, däribland Roland Barthel, för att fånga upp generella problemställningar kring strategisk kompetensförsörjning, säger Magnus Petersson på universitetsledningens stab.

Om det är svårt att få med utländsk personal i ledningsorgan skulle en idé kunna vara att skapa en referensgrupp för att bolla idéer och utbyta information, tycker Roland Barthel.

– Om universitetet inte kan lösa problemet, hur ska man kunna förvänta sig att det ska lyckas i övriga samhället? Internationalisering ska dock inte bara utformas för universitetets bästa utan också för att våra utländska studenter och medarbetare ska må bra.

Text: Allan Eriksson
Foto: Johan Wingborg

»Men om vi vill vara ett ansvarsfullt internationellt universitet kan vi inte se våra medarbetare enbart som en kompetensförsörjning.«

Roland Barthel

➔ Få höga chefer inom akademien har utländsk bakgrund

Bland samtliga akademi-anställda har 34 procent utländsk bakgrund och inom Sveriges befolkning som helhet 31 procent. Men bland dem som sitter i lärosätenas ledningsgrupper är motsvarande andel 12 procent, visar Universitetslärarens granskning. Mer än en fjärdedel av dessa har sitt ursprung i något av de nordiska länderna.

Statistiska centralbyrån, SCB, definierar utländsk bakgrund hos en person som att hen antingen är född utrikes, alternativt född inrikes med två utrikesfödda föräldrar. Ett av de olika delmålen för statliga arbetsgivare som regeringen har satt upp är att andelen anställda med utländsk bakgrund ska öka på "alla nivåer".

Gott omdöme krävs

Hur ska GU:s forskare och lärare hantera Kina? Några enkla svar finns inte, menar Fredrik Fällman, docent i sinologi.

**– Vi måste kunna sam-
arbeta. Men samtidigt
är det viktigt att tydligt
markera vår bestämda
uppfattning när det gäller
yttrandefrihet och mänsk-
liga rättigheter.**

NYLIGEN PUBLICERADE Dagens Nyheter ett par artiklar om hur studenter som finansieras av Chinese Scholarship Council (CSC) avkrävs lojalitet gentemot den kinesiska regimen. Till skillnad från bland annat KI har GU inget centralt avtal med CSC. Det hindrar inte att enskilda kinesiska studenter som kommer hit ändå kan ha finansiering därför, förklarar Fredrik Fällman, docent i sinologi.

– Det är ingen hemlighet att den som söker CSC-stipendier måste stödja ”systemet med socialism med kinesiska särdrag”. Regelverket ligger helt öppet på CSC:s webbplats, om än bara på kinesiska. Den typen av krav har funnits länge; kommunistpartiets särställning som ledande kraft i samhället står inskrivet i ingressen till den kinesiska grundlagen.

I CSC-avtalet står också att studenterna får betala tillbaka studieavgiften om de skulle misslyckas med sina studier.

– EN LÄRARE SOM kuggar en sådan student riskerar alltså att sätta hela familjen på bar backe. Det är ju förfärligt och ingenting ett lärosäte någonsin ska gå med på.

Det lärosäte eller den enskilda medarbetare som har någon form av utbyte med Kina måste alltså vara medveten om att kinesiska forskare och studenter förväntas vara solidariska mot sitt lands regim, betonar Fredrik Fällman.

Fredrik Fällman är docent i sinologi.

– Många kinesiska forskare är medlemmar i partiet, det kan vara en förutsättning för att göra karriär. Det innebär inte att man inte kan ha öppna och ärliga samtal med kinesiska kollegor men det gäller att vara försiktig, för sin egen skull men också av omtanke om den kinesiske kollegan.

OCKSÅ I affärssammanhang gäller vaksamhet, påpekar Fredrik Fällman.

– Man måste vara medveten om att när en grupp kineser kommer på besök finns oftast någon partiföreträdare med.

Det gäller därför att hitta en balans där man å ena sidan behandlar kinesiska forskare och lärare som alla andra, å andra sidan inte naivt går in i olika samarbeten.

– Kina visar exempelvis ett allt större engagemang för Arktis och har börjat lansera sig som ett semi-arktiskt land. Kinesiska forskare kan förstås ha ett genuint intresse för området och ska inte stängas ute från samarbete, men man måste vara medveten om att bakom engagemanget ligger ett

»Västvärlden har en tendens att exotisera Kina, något den kinesiska regimen drar nytta av ...«

Fredrik Fällman

strategiskt intresse från kinesiska staten.

Den kinesiska regimen har också alltmer börjat använda begreppet ”människlighetens ödesgemenskap”, med syftet att för ömsesidig nytta stärka det globala samarbetet kring miljö- och klimatfrågor – samtidigt som man menar att olika länders syn på demokrati och mänskliga rättigheter måste respekteras, berättar Fredrik Fällman.

– Västvärlden har en tendens att exotisera Kina, något som den kinesiska regimen drar nytta av; den menar att landet är demokratiskt på sitt sätt och att universella värderingar inte kan tillämpas på Kina. Men det är förstås inte sant. Det är till och med så att en av huvudförfattarna till FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter från 1948 just var den kinesiske diplomaten Peng Chun Chang.

Det bästa vore om den som vill samarbeta med Kina först skaffar sig kunskap, förklarar Fredrik Fällman.

– KINA HAR EN befolkning på hela 1,4 miljarder människor. Förra året började dock, för första gången sedan 1960-talet, befolkningen krympa. Det innebär att man där, precis som här, har en åldrande befolkning. Många invånare är fattiga, särskilt på landsbygden. Men den urbana medelklassen består idag av flera hundra miljoner människor – lika många som eller fler än befolkningen i USA. De har antagligen andra förväntningar på livet än sina föräldrar och kommer att påverka landets framtid. Det finns alltså goda skäl att intressera sig för det världiga landet.

Eva Lundgren

➔ Dagens Nyheters artiklar om Chinese Scholarship Council publicerades 2023-01-12.

Samarbete innebär risker

Nu finns ett särskilt stöd på Medarbetarportalen för den som samverkar med länder vars styrelseskick, lagar och värderingar skiljer sig från våra.

– Utgångspunkten är att internationellt samarbete är viktigt. Men man måste vara medveten om att det i vissa fall kan innebära risker, förklarar Linn Gabrielson, projektledare på International Centre.

DET HANDLAR INTE OM att försöka styra eller ge riktlinjer kring vilka länder man kan samarbeta med, betonar Mirosław Staron, professor i mjukvaruutveckling och sammanhållande för den grupp vid Internationaliseringsrådet som tagit fram stödet.

– Istället har vi satt samman ett ramverk som ska hjälpa medarbetarna att ta ställning till frågor som kan uppstå vid

internationella kontakter. Det kan handla om stora saker, som hur man kan skriva ett avtal med länder där den akademiska friheten är begränsad, men också om praktiska råd, som att ta reda på vilka lagar som gäller i ett land; tuggummi är exempelvis förbjudet i Singapore. För den som ska åka till ett konfliktområde kan det vara viktigt att ta reda på om det finns ett konsulat i närheten samt självklart att ta kontakt med forskare som varit där tidigare.

Internationella sanktioner är ytterligare ett betydelsefullt område, påpekar Mirosław Staron.

– USA har exempelvis belagt vissa länder med embargo när det gäller införsel av teknik, som exempelvis grafikort i datorer. Det är prefekten som är ansvarig och institutionen kan få dryga böter om man bryter mot förbudet.

Ansvarsfull internationalisering diskuteras alltmer, både

internationellt och vid olika lärosäten i Sverige. För två år sedan lanserade STINT ett dokument som ska fungera som hjälp. Också SUHF har tillsatt en expertgrupp för dessa frågor. Tillsammans med fem andra lärosäten är GU med i projektet CASI som analyserar förutsättningarna för internationell akademisk samverkan, berättar Linn Gabrielson.

– VÅRA SAMARBETEN ska bygga på tillit men vi måste också klara av att hantera komplicerade situationer i länder som kraftigt skiljer sig från vårt. Det handlar om säkerhet och etik och om att inte utsätta sig själv, sitt lärosäte, eller dem man samarbetar med för risker. Huvudbudskapet är att vi behöver hjälpas åt och dra nytta av den kunskap och de erfarenheter som redan finns bland våra medarbetare!

Eva Lundgren

Den grupp vid

Internationaliseringsrådet som arbetat fram ett ramverk för ansvarsfull internationalisering består av Linn Gabrielson, International Centre, Sylva Frisk, Samhällsvetenskapliga fakulteten och Ann Wennerberg, Sahlgrenska akademien. Gruppen har letts av Mirosław Staron, IT-fakulteten.

Coordinated Assessment for Strategic Internationalisation (CASI) är ett projekt för analys av förutsättningarna för internationellt akademiskt samarbete som drivs av universiteten i Lund, Göteborg, Stockholm och Uppsala samt Karolinska Institutet och KTH.

Ett Vasaparkssamtal om ansvarsfull internationalisering är planerat till den 17 april.

Inga budgetöverraskningar

Förra året avslutade GU med ett överskott på 83 miljoner kronor. Det var precis som väntat. Små förändringar när det gäller utbildning, forskning, intäkter och personal. Kostnaderna ökar i lite större takt, framför allt höjda hyror som slår igenom i år.

I STORT SETT är det inte många överraskningar i årsredovisningen för 2022 som

styrelsen nyligen antagit.

– Det är nog det tråkigaste bokslut som jag någonsin har levererat. Allt går som planerat, säger ekonomichef Peter Tellberg.

GU omsätter 7,5 miljarder kronor, vilket är ett nytt rekord. Bidragsinkomsterna till forskning ökar med 1 procent; 80 procent kommer från forskningsråd och övriga svenska givare. När det gäller utbildningsuppdraget går man i mål med en liten differens på minus 32 miljoner kronor. Den största delen ligger på Utbildningsvetenskapliga fakulteten som, enligt interna regler, får betala tillbaka 25 miljoner kronor till styrelsen, men det påverkar inte GU i stort som har sparade studieplatser motsvarande 43 miljoner kronor.

– Det enda bekymmersamma är att prestationsgraden för Humanistiska fakulteten, som har ett stort utbud fristående kurser, faller med 4,9

procent till 61,1 procent. De senaste fem åren har antalet anställda ökat, om än i ganska långsam takt, med ett genomsnitt på 3,7 procentenheter. Förra året var ökningen bara 0,2 procent, vilket handlar om 12 årsarbetare.

– DET ÄR SVÅRT ATT tolka vad det beror på. Kanske är det en eftersläpning av pandemin. Med tanke på det stora balanserade kapitalet finns det goda möjligheter, på vissa håll, att anställa fler, kommenterar Peter Tellberg.

Förra året lades en budget på 90 miljoner kronor plus, utfallet blev 83 miljoner och det största överskottet ligger inom utbildning (82 miljoner). Som förväntat redovisar

samtliga fakulteter ett något sämre resultat för 2022, mest av alla Naturvetenskapliga fakulteten som gick med 22 miljoner sämre än planerat. Gemensamma förvaltningen redovisade ett underskott på 17 miljoner, vilket var 8 miljoner bättre än budgeterat. Förra årets börsfall slog även hårt mot GU:s fondförvaltning vars förmögenhet minskade med 17 miljoner kronor.

För 2023 har ekonomienheten lagt en nollbudget.

– Vi ser ökade kostnader, både vad gäller inköp av varor och tjänster, resor och el. Framför allt räknar vi med hyresökningar på cirka 100 miljoner kronor mer i år.

Allan Eriksson

Digital forskarskola för offentlig sektor

En sorts industridoktorander, men för offentlig sektor, det skulle man kalla de offentliga chefer som sedan i höstas går en unik nystartad forskarskola i digital förvaltning.

– Tanken är att dessa doktorander ska tillbaka till sina verksamheter för att föra kunskaperna vidare. Blir de kvar i akademien har vi misslyckats, säger initiativtagaren Johan Magnusson.

DET VAR DE STÄNDIGA frågorna om kompetensdagar och uppdragsutbildningar från medarbetare inom offentlig sektor som gav Johan Magnusson, professor i informatik, idén att starta en forskarskola.

– IT-fakultetens världsledande experter vill verkligen dela med sig av sin kunskap. Men behoven är så stora att vi helt enkelt inte hinner med.

Så varför inte låta den offentliga sektorn själv bidra till den kunskap de behöver? Efter kontakt med olika myndigheter fick Johan Magnusson fram en finansiering på 60 miljoner kronor från doktorandernas arbetsgivare.

– Hade jag gått till Vetenskapsrådet hade det tagit tre år att få loss den summan, nu räckte det med tre månader.

EN VIKTIG DEL av forskarskolan är att doktoranderna ingår i grupper som, tillsammans med ett handledarteam, undersöker något konkret problem. Det kan handla om hantering av föråldrade digitala system, om hur ny teknik

kan leda till nya samarbeten eller om hur digitalisering kan vara till nytta för hela, och inte bara delar, av en organisation, berättar Johan Magnusson.

– Tillsammans med sina handledare skriver doktoranderna artiklar som är tänkta att komma till konkret nytta. Eftersom det enda som räknas inom vårt område är publicering i välrenommerade tidskrifter är det ganska fantastiskt att våra lärare ställer upp på att publicera rapporter som saknar betydelse för deras karriär. Å andra sidan meriterar de sig genom att vara handledare och får dessutom viktig kunskap från doktoranderna, som ju vet vilka problemen är i de egna organisationerna. Inte minst betydelsefullt är det nätverk mellan akademi och offentlig sektor som forskarskolan leder till.

Att doktoranderna fortsätter sitt ordinarie arbete på deltid samtidigt som de studerar är en viktig del av forskarskolan, betonar Johan Magnusson.

– För medicinerna på Sahlgrenska akademien är det självklart att teoretiska modeller hänger samman med vad som sker ute på klinikerna. Så borde man tänka på andra håll också.

EN AV DOKTORANDERNA är Leman Isik, avdelningschef på Västra Götalandsregionen. Hon är glad över att hennes forskning kommer att få praktisk betydelse.

– Jag ser stora samhällsutmaningar framöver, såsom ökade behov inom hälso- och sjukvård, demografiska

»Inte minst betydelsefullt är det nätverk mellan akademi och offentlig sektor som forskarskolan leder till.«

Johan Magnusson

förändringar, kompetensbrist och ökad efterfrågan på digitala tjänster från medborgarna. Att forskarskolan ger mig möjlighet att bidra till en bättre offentlig verksamhet ser jag som ett stort privilegium.

FREDRIK CARLSSON, digitaliseringsstrateg på Sveriges Kommuner och Regioner, menar att forskarskolan är ett sätt för akademien och välfärdssektorn att utnyttja varandras styrkor så att de bättre kan fokusera på olika utmaningar.

– Jag får jobba nära fantastiska handledare, andra forskare och doktorander i en fin och kreativ gemenskap. Upplägget är strålande, men detta är ett nytt grepp; vi vill ju åstadkomma en förändring

och behöver parallellt med forskningen fundera på hur det bäst kan bli möjligt.

EVIDENS ÄR DET nya guldets, förklarar Marcus Matteby, IT-direktör på Sundsvalls kommun.

– I samarbete med GU och Johan Magnussons ledande forskning, har jag sett kraften i att basera strategiska beslut på evidens istället för på best practice eller påhittade metoder. Den effekten vill jag växla upp genom att själv kasta mig in i forskningen för att bidra till ett bättre och mer jämlikt samhälle. Att forska är ingen dans på rosor men redan nu ser jag hur nyttor uppstår, både nationellt och internationellt vilket gör det värt allt slit. Jag är övertygad om att forskarskolan kommer att få en avgörande betydelse för offentlig sektors relevans i framtiden.

Eva Lundgren

➔ I forskarskolan

Digital förvaltning ingår 12 handledare och 12 doktorander som kombinerar sina studier med sina arbeten som bland annat digitaliseringschefer, IT-chefer, chefsarkitekter och digitaliseringsstrateger i kommuner, regioner och på statliga myndigheter. Forskarskolan finansieras av arbetsgivarna med cirka 60 miljoner kronor.

Syftet med forskarskolan är att väsentligt öka kunskaperna om digitaliseringens möjligheter inom offentliga organisationer samt att göra forskningen inom området mer samhällsrelevant.

Initiativtagare är Johan Magnusson, professor i informatik.

Större delen av Chalmers verksamhet på Lindholmen flyttar till Johanneberg. Det är innehållet i ett beslut som Chalmers rektor Stefan Bengtsson fattade den 6 februari.

Kvar blir de delar som ägnar sig åt samverkan, exempelvis med företag eller i centrumbildningar.

Vad flytten kommer att innebära för Göteborgs universitet är ännu inte klart.

REDAN FÖR TVÅ ÅR SEDAN beslöt Chalmers styrelse att samla i princip all utbildning i Johanneberg, förklarar Fredrik Nilsson, vicerektor för campus och hållbar utveckling.

- Det ger en mängd fördelar och gör det bland annat enklare för nya studenter och medarbetare att känna samhörighet med Chalmers. Enligt vår förstudie, som blev klar i november, är förutsättningarna goda för en samlad verksamhet i Johanneberg.

Omkring 250 medarbetare och cirka 2 500 studenter berörs av flytten, som kommer att ske i två steg.

- Den första flytten tar sikte på någon gång 2024-2025; då

ska främst renodlad Chalmers-verksamhet föras över till Johanneberg. Det andra steget siktar på omkring 2028-2029, och till dess behöver en nybyggnation på Johanneberg stå klar. I det skedet berörs även andra verksamheter, bland annat institutionen för data- och informationsteknik (CSE), som är gemensam för GU och Chalmers. Vi går nu in i nästa fas i arbetet som innebär en mer detaljerad planering av hur flyttarna mer konkret ska gå till; det är mycket vi behöver diskutera men att CSE ska bestå är självklart.

DICK STENMARK, dekan på IT-fakulteten, är inte orolig för att detta kommer att störa verksamheten.

- Vi har flera år på oss att planera innan 2028. Erfarenheten säger dessutom att byggen brukar ta tid så en flytt redan 2028-2029 är nog optimistisk.

Däremot tror han att Lindholmen kommer att påverkas på ett negativt sätt när Chalmers lämnar området.

- Chalmers står för ungefär hälften av den akademiska verksamheten på Lindholmen. När de flyttar ut kommer den akademiska miljön att bli fat-

tigare och underlaget för olika sorters service, som infotek, vaktmästeri, lokalvård och tekniskstöd kommer att minska.

EN FRÅGA SOM behöver diskuteras är hur kostnaderna för att bygga upp motsvarande GU-service ska fördelas, förklarar Dick Stenmark.

- Det blir dyrt om IT-fakulteten ska stå för alla utgifter efter att Chalmers flyttat ut. Kanske kan annan GU-verksamhet förläggas hit, exempelvis gemensamma skriv- eller tentamenssalar.

Chalmers kommer dock att ha kvar en nod på Lindholmen, förklarar Fredrik Nilsson.

- Tanken är att Chalmers verksamhet vid nod Lindholmen ska stärkas och profileras ännu mer när det gäller samverkan, livslångt lärande och nyttiggörande. Exempelvis kan utbildning i vissa kursmoment på masternivå och examensarbeten finnas kvar och förläggas dit, i samverkan med företagen där.

IT-FAKULTETEN är ett unikt inslag i Universitetsverige, med spetskompetens inom ett hett område. Den geografiska placeringen är mindre viktig,

påpekar Dick Stenmark.

- Jag kan förstå att Chalmers vill samla sig till ett enda campus men för GU är det annorlunda, vår verksamhet är ju spridd över hela centrala stan. Och Lindholmen, med bland annat Lindholmen Science Park, är en internationell arena för forskning och utveckling; det vill vi fortsätta vara en del av.

Nu kommer arbetsgrupper att sättas samman för att diskutera den fortsatta samverkan mellan GU och Chalmers, både på Lindholmen och i Johanneberg.

Text: Eva Lundgren

Foto: Chalmers/Johan Bodell

➔ Den 6 februari fattade Chalmers rektor, Stefan Bengtsson, beslut om att Chalmers ska koncentrera sin verksamhet till Johanneberg. Kvar på Lindholmen blir en nod för bland annat samverkan med företag och centrumbildningar kring nyttiggörande, innovation och livslångt lärande.

Flytten planeras ske i två etapper, 2024-2025 och 2028-2029, och kommer bland annat att påverka institutionen för data- och informationsteknik (CSE) som är gemensam för GU och Chalmers.

Antisemitism är ett hot mot demokratin

Regeringen satsar 900 000 kronor under 2023 på att öka kunskapen om antisemitism i skolan. Satsningen ska gå till ett samarbete mellan Forum för levande historia och Segerstedtinstitutet.

Dessutom har ytterligare en halv miljon aviserats till GU för att sprida kunskap om metoder mot antisemitism i skolan.

BESLUTET INNEBÄR ökade möjligheter att nå ut till framför allt lärare, rektorer och andra aktörer som har en viktig roll i att motverka antisemitism bland unga, förklarar säger Christer Mattsson, föreståndare för Segerstedtinstitutet.

- Det råder ingen brist på engagemang bland lärare - tvärtom är intresset imponerande stort för Segerstedtinstitutets kurser. Däremot finns många missuppfattningar att rätta till. Många tror att rasism och antisemitism är samma sak. Men antisemitism är något alldeles eget, faktiskt ett hot mot själva den liberala demokratin. Antisemitism handlar inte ens om judar utan om sekelgamla fantasier om judar. Dessa föreställningar har lett till Förintelsen men också exempelvis till Reichsbürger rörelsen i Tyskland, till stormningen av Kapitolium i USA och till attacken mot parlamentet i Brasilien.

- DEN NORMKRITIK SOM vi annars använder för att förstå rasism och andra obehagliga företeelser hjälper oss inte mot föreställningar om

Christer Mattsson presenterade regeringens satsning under *Samling för demokrati* den 27 januari.

»Antisemitism är ... ett hot mot själva den liberala demokratin.«

Christer Mattsson

att judarna försöker ta över världen.

På uppdrag av den förra regeringen har Segerstedtinstitutet gjort en översikt över all forskning om undervisning om Förintelsen i hela världen, berättar Christer Mattsson.

- Översikten visar att i hela 43 procent av studierna nämns inte ordet antisemitism; Förintelsen ses som ett exempel på mänskligt lidande i allmänhet, inte som något som har med just föreställ-

ningar om judar att göra. Det gör det svårt att komma åt antisemitismens särskilda problematik.

Malmö är en stad som kommit långt när det gäller arbete mot antisemitism, förklarar Christer Mattsson.

- SEGERSTEDTINSTITUTET har genom åren utbildat flera hundra lärare, bland annat dem som arbetar mot antisemitism i Malmö. Deras dagliga kunskap används nu i den fortsatta forskning vi bedriver och ska omsättas i kommande kurser så att vi får en ständig växelverkan mellan praktik och teori.

De 900 000 kronor som nu satsas är en del i en större kraftsamling mot antisemitism som regeringen gör.

- Där ingår också ytterligare 500 000 kronor till GU för att sprida kunskap om

antisemitism samt 6 miljoner kronor till minnesresor, alltså resor som skolelever kan göra exempelvis till Auschwitz. Det är faktiskt den största enskilda satsningen någonsin för att upprätthålla skolans demokratiuppdrag och förstärka oerhört viktigt, förklarar Christer Mattsson.

Text: Eva Lundgren
Foto: Johan Wingborg

➔ Regeringen satsar 900 000 kronor under 2023 för insatser som höjer kunskapen om antisemitism i skolan. Satsningen innebär ett samarbete mellan Forum för levande historia och Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet. Anslaget är en fördubbling av den tidigare regeringens satsning.

GU får dessutom 500 000 kronor för att sprida kunskap om metoder mot antisemitism i skolan.

8 av 10 nöjda med GUJ

Ätta av tio är positiva till GU Journalen, lite drygt hälften föredrar pappersutgåvan och 89 procent instämmer i påståendet att tidningen är trovärdig. Utmaningarna är bris-tande distribution och en förnyelse av det digitala formatet.

Det är några resultat av den läsarusundersökning som nyligen genomförts.

NU ÄR RESULTATET av GU Journalens femte läsarusundersökning klar (den förra genomfördes 2015). Företaget Xtreme insight skickade ut enkäten i slutet av november 2022 och närmare 400 medarbetare (av ett urval på 2 500 anställda) tog sig tid att svara. Urvalet är representativt över hela universitetet, sett till fakulteter och anställningskategorier, men anställda inom UB och Gemensamma förvaltningen är något överrepresenterade.

Undersökningen visar att det finns problem med distributionen (den delas ut på arbetsplatsen). Nio av tio uppger att de hade fått pappersutgåvan men långt ifrån alla trodde att de fått samtliga nummer. Endast fyra av tio hade fått pdf-utgåvan och 8 procent sade att de varken fått pappersutgåvan eller pdf-tidningen. Resultatet visar att tre fjärdedelar främst läser tidningen på papper. På frågan om hur man vill läsa tidningen i fortsättningen svarar drygt hälften att de föredrar att läsa den på papper. Endast 16 procent vill ha en renodlad digital nyhetsplattform. Förra gången, 2015, svarade 61 procent att de främst ville läsa papperstidningen.

EN ÖVERVÄGANDE majoritet tycker att tidningen är lagom tjock och kommer ut tillräckligt ofta.

Andelen läsare har minskat något över tid, men 56 procent läser mer än hälften. 20 procent läser mindre än hälften och 21 procent läser bara enstaka artiklar. Inte helt överraskande

läser äldre anställda och de med längre anställningstid tidningen mer ingående än andra.

Förra gången (2015) fick tidningen, utifrån en helhetsbedömning på en femgradig skala, ett medelbetyg på 4,11, vilket var klart högre än den tidigare mätningen 2009. Den nu aktuella undersökningen visar att 8 av 10 är positiva och drygt en fjärdedel tycker att tidningen är mycket bra, vilket ligger i linje med resultatet från 2015. Endast 4 procent anser att tidningen är dålig. Det som läsarna uppskattar mest är nyheter, forskningsreportage och debatt.

I ENKÄTEN STÄLLDES även frågor om hur man ser på tidningens relevans, trovärdighet och självständighet. Hela 89 procent instämmer i omdömet att tidningen är trovärdig, 84 procent att den tar upp aktuella ämnen och 83 procent att de lär sig nya saker. 77 procent tycker att det är en bra informationskanal för anställda och 69 procent håller med om att tidningen ger en objektiv och trovärdig bild av Göteborgs universitet. Drygt hälften instämmer i påståendet att GU Journalen är självständig i relation till universitetets ledning. Däremot får tidningen sämre resultat när det gäller omdömen om att den är underhållande, överraskande eller väcker diskussion på arbetsplatsen.

MÅNGA LÄSARE TOG också chansen att skriva fria svar. Hela 276 personer svarade på frågan om de främsta anledningarna till att man läser GU Journalen. En värderingsanalys som redaktionen har gjort visar att 233 svar var positiva, 45 neutrala och 6 negativa. De allra flesta tycker att tidningen ger en bra omvärldskoll och överblick över vad som händer inom hela universitetet. Många tycker att artiklarna är intressanta och att det är spännande att lära sig mer om vad som sker inom GU.

Allan Eriksson

Några av de övriga fria svaren:

- Att det är en friare journalistisk tidskrift och inte ledningens megafon.
- Skildrar universitetet på ett bra sätt. Lär mig saker. Vågar också granska vårt universitet.
- Att uppdateras om GU:s verksamhet i bredd och djup.
- Bra och relevant information om vad som händer inom GU. Viktigt med kritisk granskning av verksamheten, särskilt eftersom GU:s uppgift är fri forskning och kvalitativ utbildning, vi vill inte att det ska bli en organisation där medarbetare tystnar. Tidningen har variation vad gäller ämnen och tar upp både stort och smått. Bra journalistik helt enkelt.
- Det är roligt att läsa om vad som pågår bakom kulisserna på GU. På frågan om vad som skulle kunna förbättras med GU Journalen gav 161 anställda konkreta tips. Svaren varierar från hejarop till att lägga ner tidningen. Det finns en del som vill att tidningen blir digital på riktigt och att den idag är för tjock, och att det är för långa reportage. Här kommer några exempel:
- Att den blir digital på riktigt. Sluta göra den i papper. Då kan ni hänga med i svängarna på ett annat sätt.
- Sluta slösa pengar med denna självgratulerande journal och minska våra OH i stället.
- Belysa alla olika tjänster, inte bara forskare och högt uppsatta tjänstemän.
- Lite fler ärliga artiklar om saker som fungerar mindre bra på universitetet t.ex. bristfälliga ej konkurrenskraftiga löner, problem med tidsbegränsade anställningar, arbetsmiljöproblem etc. Lite mer info om de olika yrkesgrupperna som är verksamma på GU.
- Ja, man kan alltid bli bättre men i väsentligt är det en bra tidning.

Cancelkulturen ett hot mot frihet

Bild: Shutterstock

Den ene säger högerpopulism, den andre identitetspolitik. Det bjuds på äpplen och päron men ingen vill ha den andres frukt. Vad handlar debatten om cancelkulturen inom akademien om egentligen? Är det ens cancelkulturen per se vi ska prata om? Problemen kanske är djupare och mer utbredda än så?

I EN DEBATTARTIKEL i Expressen i november 2022 lovar den nye utbildningsministern Mats Person att tillsätta en granskning för att utreda hur utbredd tystnads- och utpekandekulturen - även kallad cancelkultur - är inom akademien. Persson oroar sig över att "identitetspolitiken riskerar att leta sig in i universitetsvärlden" och hänvisar till ett reportage i TV 4 som tar upp flera fall där lärare vid svenska lärosäten cancelletteras efter att ha berört känsliga ämnen. Det mest uppmärksammade fallet rör designprofessorn Sara Kristoffersson på Konstfack som häromåret opponerade sig mot konst-

närskollektivet Brown Islands förslag om att utställnings-salen Vita havet skulle byta namn eftersom det nuvarande är förtryckande och rasistiskt. Nej, Vita havet har fått sitt namn från sina vita väggar och har inget med rasism att göra, förklarade Kristoffersson på DN:s debattsida: "Världen är full av konkreta beskrivningar. Snö är vit och det finns vita kylskåp." Debattinlägget fick 44 kollegor att göra en namninsamling mot henne och hon blev med ledningens goda minne utfrysad på Konstfack.

– **DET SOM HÄNDE** på Konstfack är ett extremfall. Miljön där är inte representativ för svenska universitet utan verkar mer lik den amerikanska akademien där critical race theory fått ett stort genomslag, säger Fanny Forsberg Lundell, professor i franska vid Stockholms universitet.

Därför är det inte Vita havet, eller ens begreppet cancelkultur, med ursprung i den anglosaxiska kontexten, som bör diskuteras, menar hon. Mer intressant är det som ligger under ytan. Meka-

nismerna som gör att ideologiska konsensuskulturer (likt den på Konstfack) uppstår på olika håll inom akademien.

– Att forskare vill omge sig med likasinnade är inte så konstigt. Det gynnar kunskapsutvecklingen på vissa sätt. Samtidigt är det farligt när alla håller med varandra och det inte finns utrymme för olika perspektiv.

SÅ NÄR BLIR DET farligt? En avgörande fråga handlar om konsensuskulturens värdegrund, menar Fanny Forsberg Lundell. Är målet med den akademiska verksamheten ett objektivt kunskapssökande eller ägnar man sig åt en sorts kamp där upplevelser

och uppfattningar snarare än konkreta beskrivningar får styra? Har folk idéer eller är det idéerna som har folk?

– **OM MAN ANSER** att den akademiska verksamheten ska sträva mot ett världsförbättrande mål, något som definierats som ett gott syfte, till exempel social rättvisa, då är det inte särskilt konstigt att meningsmotståndare marginaliseras och att försök görs att tysta dem.

I en debattartikel i GP sommaren 2022 uppmanade Fanny Forsberg Lundell och historikern Johan Gärdebo Sveriges akademiska ledare att ta på sig "ledartröjan" och göra något åt proble-

Rebecka Dahlkvist

Bild: Privat

matiken med miljöer där grundläggande argument- och meningsskiljaktigheter inte kan debatteras utan att forskare och lärare tystas och mobbas av kolleger. ”Om ni inte kan ta ansvaret själva bör ni räkna med att en extern utredning gör det jobbet åt er”, spår Forsberg Lundell och Gärdebo.

NÄR UTREDNINGEN aviserades några månader senare blåste en debatt upp. Fokus hamnade just på fenomenet och begreppet cancelkultur, där den ena sidan varnade för identitetspolitik och den andra för högerpopulism. I GP skrev Humanistiska fakultetens dåvarande dekan Marie Demker och vicedekan Erika Alm ett debattinlägg med rubriken *Universiteten lider inte av någon cancelkultur*. Demker och Alm ser Mats Perssons resonemang som ett exempel på ”misstänkliggörande av verkligheten som länge varit högerpopulismens kännetecken” och ett ”hån mot oss som är verksamma i en sektor med helt andra och mycket allvarigare problem”.

Själv är Marie Demker medförfattare till boken *Det är identitetspolitikens fel!* (Timbro, 2022).

– **I DEN FÖRSÖKER** Ulf Bjereld och jag reda ut varför sådana här diskussioner blir så eldfängda. Och vi menar att kontextualiseringen i debatten sker på bakvänt sätt. Den så kallade cancelkulturen handlar egentligen om maktfrågor, resursfördelningar och om synen på inflytande. Det är heller inget nytt. Kampen för olika minoritetsrättigheter, för erkännande, autenticitet och sådana frågor har pågått i decennier. Vi borde kunna diskutera dem utifrån det perspektivet. I stället blir det något slags ideologiska, kulturella, och ofta partipoli-

Fanny Forsberg Lundell

»Samtidigt är det farligt när alla håller med varandra och det inte finns utrymme för olika perspektiv.«

Fanny Forsberg Lundell

tiska diskussioner. Det gör att det är väldigt svårt att komma framåt, säger Marie Demker.

”Jag kan inte komma på en enda person som blivit cancelled”, säger Rebecka Selberg, docent i genusvetenskap vid Lunds universitet i en debatt med Mats Persson i SvD:s ledarredaktions podd i november. Ingen har ju faktiskt blivit av med jobbet, förklarar hon. Rebecka Selberg är en av dem som deltagit flitigt i debatten. I GU Journalen vill hon dock inte bli citerad efter att vi ställt frågor kring mekanismerna bakom cancelkulturen. Men i SvD:s podd gör hon klart att någon utredning inte behövs: ”Utredningen är tänkt att stärka Mats Perssons credt i relation till vissa väljare”. ”Det är tråkigt eftersom fors-

kare står inför en tuff situation där svansen efter det som är Mats Perssons regeringsunderlag verkligen utgör ett stort hot mot forskare”.

Demker och Alm är inne på samma linje. I sitt debattinlägg refererar de till en kartläggning om hot och hat mot forskare som gjorts vid Nationella sekretariatet för genusforskning och som de tycker ger en god bild av hur arbetsförhållandena ser ut.

– Jag tycker det är att jämföra äpplen och päron, säger Rebecka Dahlqvist, doktorand vid institutionen för historiska studier.

I JANUARI VAR HON med och arrangerade *Cancelkultur på svenska universitet – ett samtal om nuet och framtiden* på Humanistiska fakulteten.

– Det är förstås oacceptabelt att genusvetare blir påhoppade av andra, men det handlar ofta om krafter utifrån som verkar mot universitetet. Vi vill göra plats för diskussion om eventuella strukturella problem inom universitetet. Om det finns problem måste vi kunna formulera och disku-

tera dem på ett nyanserat och ansvarsfullt sätt.

Demker och Alm tackade nej till att medverka och samtalet kom i stället

att föras mellan två andra forskare som sagt sitt i cancelkulturdebatten – **Sten Widmalm**, professor vid statsvetenskapliga institutionen på Uppsala universitet, och Åsa Arping, professor i litteraturvetenskap och dekan vid Humanistiska fakulteten.

Sten Widmalm, som forskat kring hoten mot demokratin i det öppna samhället, välkomnade tidigt utbildningsministerns initiativ om att tillsätta en utredning. Inom akademien finns det gott om exempel på cancelleringar och under samtalet med Arping visar han upp en lång lista på personer som behandlats illa. Han har till och med gjort en definition av begreppet cancellering (se faktaruta intill), men säger till GU Journalen att det förstås inte handlar om ett nytt fenomen.

– **DET HAR FUNNITS** så länge människan varit organiserad i samhällen. Det kan spåras till såväl kulturrevolutionens Kina som till brunsrjortornas frammarsch i Weimarrepubliken. Man väljer ut dem som är misshagliga, mobiliserar mot dem, tar bort deras försörjning och hänger ut dem offentligt.

Förr kallades det mobbing, utfrysning, psykning och andra saker. Det som är nytt är alltså själva begreppet cancelkultur och de normstyrande idéer den vilar på. Widmalm beskriver ett slags missbruk av idéer som intersektionellt tänkande, normkritik, synsätt på kön, kolonisering och rasism – begrepp som förknippas med vänsterpolitik.

– Det betyder inte att det är ett vänsterfenomen i sig, men det är den idag dominerande politiska kulturen som har ➔

→ greppet om de miljöer där cancelleringarna har uppstått. Det är därför de kraftigaste reaktionerna mot Perssons utredning kommer från vänster. Nu kommer ju de att granskas och troligtvis kritiserar.

Vilka mekanismer ligger bakom cancelleringar?

- När det kommer till frågor om hbtq, rasism och sådana saker har det etablerat sig ett tänk om att om du inte är uttalat för allt det som de står för så hör du till gruppen som är emot de här frågorna. Du blir en medveten eller omedveten rasist, och det går aldrig att försvara sig mot. Detta vet förstås alla om som befinner sig i miljön, vilket skapar självzensur.

Humanistiska fakultetens nya dekan **Åsa Arping** vill inte se en utredning

som kopplar hotet mot den akademiska friheten ensidigt till cancelkultur och identitetspolitik.

- Vi lever i en antiliberal tid. De liberala krafterna är svaga i vår regering liksom i samhället i övrigt. Så när Mats Persson använder akademisk frihet som ett liberalt begrepp så ekar det lite tomt. Det finns liksom ingen grund att stå på.

Talet om cancelkultur är typiskt för vår tid, menar hon - olika begrepp cirklar omkring och används som självförstärkande slagträn.

- Vi har slutat lyssna på varandra. Dialogen består mest av pajkastning fram och tillbaka.

Har detta underblåsts av sociala medier och polemiken som ofta finns där?

- Ja, verkligen. Dessutom har vi allmänt blivit sämre på att uttrycka oss i tal och skrift, vilket riskerar att skapa missförstånd och konfliktytor.

Själv menar hon att de som pekar ut cancelkulturen som problemet bara lyfter

en aspekt av någonting som är betydligt större och mer komplext.

- De som beskyller andra för att ägna sig åt cancelkultur är ofta samma grupper som hävdar att vissa ämnen borde läggas ner, att forskarna är aktivister och ägnar sig åt ideologi, inte riktig vetenskap. Detta skulle ju i sig kunna etiketteras som en form av cancelkultur.

Så vad är det då vi ska diskutera? Tystnadskultur? Ängslighet?

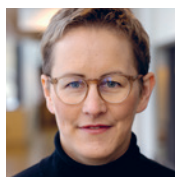
- Jag vet inte. Du nämner ordet tystnadskultur, men där gäller samma sak, det är alltså någon annan som beskylls för att ägna sig åt det. Jag tror snarare det handlar om hur vi hanterar konflikter innan de går för långt.

För chefer inom akademien kan det vara särskilt knivigt, menar hon.

- **IDEALET ÄR JU** fri forskning och fri tanke, men samtidigt verkar lärosätena i en förvaltningskultur. Här finns en grundläggande konflikt inbyggd. Som myndighet har lärosätena en tydlig lagstiftning kring människors rättigheter och allas lika värde att förhålla sig till och det finns handlägningsordningar för att behandla olika typer av upplevd diskriminering. Vissa anställda betonar gärna den humboldtska idealbilderna av akademisk frihet, men vi är ålagda ett betydligt större ansvar att ta tag i den här typen av problem idag än vad jag tror att många är medvetna om.

Men visst ska man kunna debattera. Själv var Åsa Arping, då i egenskap av professor, en av de akademiker som 2019 skrev under ett studentinitierat upprop mot att JMG, bland övriga partisekretärer i riksdagen, också bjudit in SD:s Rikard Jomshof att tala under rubriken *Så tänker en partistrateg*. Senare skrev hon också ett debattinlägg i GP om varför det var rätt att protestera mot Jomshof.

- Vi som undertecknade utnyttjade vår grundlagsstadgade rätt att protestera. Det tolkades som att vi ville tysta Sverigedemokraterna men det var aldrig syftet. Vi ville visa att vi såg vad som hände - att en illiberal kraft var på väg vill in i våra seminarierum för att berätta om hur de blivit framgångsrika med sin politik, säger Åsa Arping.

"Om inte det är cancelkultur så vet vi inte vad som skulle kvalificera

sig som det", tyckte GU-liketerna **Susanne Dodillet** (pedagogik) och Magnus P. Ångsal (tyska) om tilltaget i ett debattinlägg med rubriken *Ideologisk konsensuskultur finns även på GU i GP* i november 2022. Men det var mest en markering för att visa hur absurd debatten kring begreppet cancelkultur är.

- På ett sätt gillade jag Åsa Arpings debattartikel om Jomshof. Den visar på ett engagemang. Hon försvarar sina värden, sätter en gräns, spelar med öppna kort. Man kan se det som en hederlig debatt som tack och lov visade att den akademiska friheten sträcker sig utöver Arpings gränser, säger Susanne Dodillet.

ATT FORSKARE försvarar sina övertygelser är inte speciellt uppseendeväckande, menar hon. Inte heller att det finns ideologiska konsensuskulturer inom akademien.

- Ta mitt eget fält till exempel. Pedagogikämnet bärs upp av personer som tror på utbildningssystemet som en positiv kraft. Jag har varit kritisk mot denna idé och skrivit om skolans manipulativa inslag och låtsasverksamhet. Mitt intryck är att denna kritiska position försvårar för mig att göra karriär inom ämnet. Å ena sidan avskyr jag denna inskränkthet, men å andra sidan är det inte så konstigt

att ämnets representanter försvarar sina positioner.

Betyder forskarnas gränsdragningar att någon blir cancellerad? Nja, stängningar av det här slaget är vad som formar vetenskapliga discipliner, menar Susanne Dodillet.

- Föreläsningen om den fria, neutrala och tillåtande vetenskapen är i grunden naiv. I den aktuella debatten framstår cancelkulturen som ett undantagsfall. I själva verket är vetenskap generellt ett normsystem som erkänner vissa kunskaper och exkluderar andra.

DET FINNS DOCK någonting nytt, som utöver forskarna själva börjat sätta gränser för vad som kan sägas och göras vid universiteten.

- Det har skapats en byråkratisk och juridisk apparat inom akademien. Där ingår kursplaner, diskrimineringslagar, likvärdighetsmål, etikprövningskrav och ett växande antal tjänstemän som ska säkerställa deras genomslag. Min spaning är att vi kommer se allt fler cancelleringsfall som drivs av denna yrkesgrupp. Den måste ju legitimera sin existens.

Lars Nicklason

→ Cancelleringens tre steg (Sten Widmalm):

- Någon agerar på ett sätt som uppfattas som problematiskt.
- Någon eller några gör ett så kallat utrop - "call out" - mot den som anses brutit mot normsystemet.
- De som gör utropet, eller deras sympatisörer, agerar med ett gemensamt syfte - att ta bort "plattformen" för den som utpekats som skyldig till det som uppfattas som ett normbrott.

UKÄ utreder

Den 19 januari 2023 gav regeringen Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i uppdrag att göra fallstudier om akademisk frihet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024.

Utopiska berättelser på Nobelveckan

● **Camilla Brudin Borg**, universitetslektor i litteraturvetenskap, medverkade i Nobel Week Dialogue i Stockholm den 9 december. Tillsammans med elever från Blackebergsgymnasiet berättade hon om medborgarforskningsprojektet *Utopian Stories*. Projektet, som är ett samarbete med bland annat Nobel Prize Museum, handlar om att samla in berättelser om en alternativ framtid som är positiv för både människan och planeten.

Camilla Brudin Borg var också bjuden på själva Nobelfesten.

CITATET

”Personalen i kärnverksamheten sitter plötsligt och utför enkla uppgifter av typen fylla i reseräkningar och leveranskvittera beställningar, samtidigt som administratörerna tar fram en ny strategisk kommunikationsplan.”

skriver bland andra

Gustaf Kastberg

Weichselberger,

professor i offentlig förvaltning, på DN Debatt den 5 februari 2023.

De flesta åker kollektivt

● **Mer än hälften** av alla GU-medarbetare tar sig till jobbet med kollektivtrafik, tåg eller regionbuss. Det visar den senaste resvaneundersökningen som en konsultfirma har gjort på uppdrag av sektionen för hållbarhet. Enkäten gick ut till alla anställda och svarsfrekvensen var 45 procent.

De totala utsläppen uppgår till 1 633 ton koldioxid för 2022. Inte helt överraskande är det bilåkandet som generar mest utsläpp, 59 procent, trots att bara två av tio tar bilen till jobbet varje dag. Andel som cyklar är endast 8 procent.

– Att det är relativt låga utsläpp från arbetspendlingen beror på att många

reser med någon form av kollektiva färdmedel. Undersökningen visar att det finns koldioxidbesparingar att göra. Vi skulle kunna locka ännu fler att åka kollektivt eller att cykla till jobbet, säger miljö- och hållbarhetssamordnare Fredrik Högberg.

Flera organisationer och företag, som exempelvis Göteborgs Stad, erbjuder sina anställda att köpa förmånsbeskattade Västtrafikkort eller en cykel/elcykel med löneavdrag.

– Om andra kan göra det borde även vi kunna göra det. Jag tror inte att det blir så krävande att administrera och det skulle vara ett incitament att ställa bilen.

En annan slutsats är att många efterfrågar väderskyddade och säkra cykelparkeringar.

– Det borde vara möjligt att lösa i samarbete med fastighetsägarna. Det kommer förhoppningsvis att byggas ett cykelgarage på Medicinareberget i samverkan med fastighetsägaren, men fler ställen borde kunna bli aktuella.

På frågan om arbetsgivare ska arbeta för att minska utsläppen från personalens arbetspendling svarar 66 procent ja. Men kunskapen om organisationens klimatmål är ganska låg. 30 procent saknar kännedom om verksamhetens klimatmål för resor.

Visselärende vid GU

● **Sedan december 2021** gäller en ny så kallad visselblåsarlagen, som innebär att alla offentliga företag med minst 50 anställda måste ha en kanal för rapportering av missförhållanden. Hittills har 34 anmälningar kommit in mellan december 2021 och november 2022, visar Universitetslärares genomgång. Elva av landets universitet och högskolor har fått in minst en anmälan via sin visselblåsarkanal. Vid GU kom det in ett ärende i januari som handlar om rektorsvalet. GU har inrättat en särskild arbetsgrupp, där bland andra internrevisionen och jurister sitter med. En tanke med lagen är att anställda ska kunna rapportera missförhållanden i arbets-sammanhang utan att riskera repressalier.

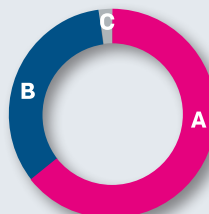
Det finns en särskild webbplats till vilken man kan skicka ärenden (både på svenska och engelska): <https://portalbas.gu.se/visselblasarfunktion>.

WEBBFRÅGAN

Elförbrukning.

Göteborgs universitet har som en av 200 statliga myndigheter fått i uppdrag av regeringen att vidta energibesparande åtgärder. Har du själv gjort något för att minska elförbrukningen när du befinner dig på din arbetsplats?

- A. Ja (65 %)
- B. Nej (33 %)
- C. Vet ej (2 %)

Antal svarande: 45. Urvalet består av 100 anställda utifrån ett delvis slumpmässigt urval på 500 medarbetare.

Ny rektor med vind i seglen

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

– Det gäller att vara taktisk, kunna analysera nya situationer och hålla koll på väder och vind, förklarar Malin Broberg.

Det är segling hon talar om.

Men kanske hade det lika gärna kunnat handla om uppdraget som rektor vid Göteborgs universitet.

Den kallas 505, den tvåmansjolle som Malin Broberg tävlar med, tillsammans med blivande maken Johan Röök. Den 3-13 augusti i fjol deltog de i VM i Cork på Irland.

- Först var det några träningsdagar, sedan började själva tävlingen. Det var långa dagar som ofta pågick från klockan nio på morgonen till halv sex på kvällen. De flesta seglare i den klassen är stora män eftersom den som hänger ut från båten måste ha en viss tyngd. Men det finns mixade besättningar också, även om det är ganska ovanligt. Vi kom på plats 20 i tävlingen men på andra plats bland mixade par vilket ledde till att vi intervjuades i tv.

Tävlingarna handlar inte bara om att vinna utan minst lika mycket om att ha roligt tillsammans med andra.

- Diskussionerna mellan passen blir ofta ganska nördiga, vi pratar taktik och teknisk utrustning. Vi hinner dock sällan med särskilt mycket sightseeing, det är mest vågor och vind vi upplever på våra resor.

Malin Brobergs intresse för segling har lett till många resor, främst i Europa men också till USA. Årsskiftet 2018/2019 tävlade hon och Johan i Australien.

- När vi reser i Europa fraktar vi båten på trailer. Men inför VM i Australien samlades alla europeiska tävlande i Tyskland för att fylla containrar med båtar, master, bommar, segel, verktyg och kläder som sedan skeppades till Fremantle utanför Perth. Frakten tog tre månader, från oktober till december, och sedan kom jollen inte hem igen förrän i mars. Men vi seglar ju inte under vinterhalvåret så det gjorde inget. Att vi som par tävlar ihop är förstås väldigt roligt eftersom det innebär mycket tid tillsammans. Men det är också praktiskt, vi behöver aldrig förhandla på hemmaplan när vi vill göra tävlingsresor.

Segling har Malin Broberg hållit på med sedan hon var 8 år gammal. I början var hennes pappa, Anders Broberg, både coach och chaufför. Så småningom gick hon på segelgymnasiet i Lerum, började tävla på elitnivå och hade ett tag tankar på att satsa på en idrottskarriär eller kanske bli idrottslärare.

- Till slut valde jag trots allt att bli psykolog, precis →

→ som pappa. Jag hann dock inte jobba kliniskt så länge innan jag fick möjlighet att bli doktorand. Sedan har det rullat på med disputation och fortsatt tjänst på universitetet.

Det Malin Broberg forskar om är små barns utveckling, särskilt barn med funktionsnedsättning. Hennes område är brett, allt från hur välfärdssystemet fungerar till mer medicinska frågor om hur skador på hjärnan påverkar barnen och vilken effekt olika behandlingar har.

- Jag har handlett sju doktorander, varav fyra samverkansdoktorander som kombinerat sin forskning med kliniskt arbete. Under tre år var jag också FOU-samordnare inom förvaltningen Habilitering & Hälsa med uppdraget att bygga upp deras forskningsmiljö.

Malin Broberg har alltid gillat att driva frågor i för-
enningar och att få saker att hända i grupp. När olika
möjligheter dykt upp har hon ofta passerat på.

Ett exempel var i slutet av 2016 då hon på kort varsel fick frågan om hon kunde hoppa in som prodekan på Samhällsvetenskapliga fakulteten. Det handlade om att efterträda Marie Demker som valts till dekan på Humanistiska fakulteten.

- Jag hade suttit i fakultetsstyrelsen i en och en halv mandatperiod men det var ändå en oväntad fråga. Det är dock inte varje dag man får en sådan chans så jag tackade ja. Sommaren 2018 gick dekan Birger Simonson i pension och då valdes jag till hans efterträdare.

Malin Broberg menar att hennes ledarskap kännetecknas av tre T: tillgänglighet, tillit och transparens.

- På varje nivå jag har verkat har jag vidgat vyerna och lärt mig något nytt. Jag har fått allt större insikter i hur organisationen fungerar, hur medel tilldelas och hur jag kan vara ett stöd för både chefer och andra medarbetare. Inte minst viktigt är hur vi bereder frågor. Det gäller att vara transparent, låta saker och ting ta tid och lyssna på andra snarare än att prata själv. Vi har så många otroligt kompetenta medarbetare, alla med sin syn på olika frågor som det är viktigt att sätta sig in i. Ibland kan en kompromiss vara bra men vid andra tillfällen kan det leda till att ingen riktigt blir nöjd. Om processen varit öppen kommer de som kanske blivit besvikna åtminstone att förstå varför beslutet blev som det blev.

Ett exempel på hur en ledning plötsligt kan sättas på prov var pandemin.

- Min man jobbar på ett företag med många kontakter i Kina, så jag var kanske inte helt oförberedd på att ett smittsamt virus höll på att spridas. Men att få en så pass trög organisation som ett universitet att på bara några dagar ställa om och börja arbeta på helt andra sätt, det var verkligen en prestation. Att det gick så bra beror på att vi alla tog ansvar tillsammans.

De lärdomar universitetet kan dra av pandemin handlar bland annat om studenternas studiemiljö, menar Malin Broberg.

»Alla olika ämnen och infallsvinklar ska kunna diskuteras men självklart ska debatten föras i en civiliserad ton.«

MALIN BROBERG

- Det är inte alla som har möjlighet att läsa hemma, därför bör universitetet ha gott om studieplatser men kanske också erbjuda annat, som förvaringsskåp eller duschmöjligheter om man cyklar till undervisningen. Det är också viktigt att använda digitala hjälpmedel på bästa sätt och samtidigt ta vara på den tid då vi faktiskt träffas. Traditionella föreläsningar kan vara bra men den verkliga djupinläringen sker ofta i diskussion med andra då man både tränar sin analytiska förmåga och lär sig lyssna. Jag tror också att vi insett att vi måste vara hemma när vi är sjuka, sjuknärvaro har tidigare varit alltför vanligt.

Det var i september förra året som Malin Broberg fick veta att hon var en av cirka 50 nominerade till rektorsposten.

- Det var förstås otroligt hedrande och att säga nej hade känts fel. Sedan dess har jag fått göra olika test, blivit intervjuad och har fått berätta vad jag hoppas bidra med. Det handlar framför allt om hur detta breda och spännande lärosäte kan stärkas, både internt och externt.

Just bredden är Göteborgs universitets stora styrka, menar Malin Broberg.

- Men vi måste ha förståelse för olika delars skilda behov: En intern fördelning som verkar orättvis kan ha sin förklaring i ett större perspektiv. Sahlgrenska akademien konkurrerar exempelvis med det självständiga Karolinska Institutet och Konstnärliga fakultetens utbildningar med olika högskolor i Stockholm.

Samtidigt är det viktigt att universitetet uppfattas som en enhet.

- Vi är ett framstående bredduniversitet i en storstad med stort fokus på klimat och hållbarhet. Vi spelar en

viktig roll i Göteborg och i hela regionen som har ett stort behov av utbildad arbetskraft, innovation och forskning. Men vi ska inte bara utbilda för arbetsmarknaden. Vi behöver också satsa på det livslånga lärandet och bidra till en bildad befolkning som medverkar med olika kunskapsbaserade resonemang och kritiska perspektiv. Det talas mycket om faktaresistens, men det kan också vara så att vissa högljudda röster är mindre talrika än de verkar. Alla olika ämnen och infallsvinklar måste kunna diskuteras men självklart ska debatten föras i en civiliserad ton.

Som dekan har Malin Broberg cyklat runt mellan institutionerna i Haga och Linnéstaden.

Som rektor för Göteborgs universitet hinner hon knappast cykla överallt.

- Jag kan inte lova att jag kommer att besöka alla enheter vid detta breda lärosäte, men jag kommer att göra vad jag kan för att sätta mig in i verksamheten så bra som möjligt. När det blivit klart vem som blir prorektor kan vi på allvar börja arbeta med att forma rektorsgruppen och planera framåt. Jag känner mig både hedrad och ödmjuk inför mitt nya uppdrag. Jag vet att jag har ett väldigt professionellt, duktigt och erfaret verksamhetsstöd att luta mig mot så på det sättet känner jag mig väldigt trygg. ■

Malin Broberg

Aktuell: Föreslagen som Göteborgs universitets tjugonde rektor med tillträde den 1 juli 2023. Regeringen fattar formellt beslut under våren.

Yrke: Legitimerad psykolog och professor i psykologi.

Bor: I Önnared.

Familj: Blivande maken Johan Röök, två vuxna barn och två bonusbarn.

Intressen: Segling, klädsömnad, stickning, matlagning.

Senast lästa bok: *Ljuset vi bär* av Michelle Obama.

Senaste film: På bio *Top Gun: Maverick*. Tillsammans med barnen, äkta nostalgi.

Favoritmaträtt: Älskar mat! Men är allergisk mot fisk och gluten.

Europa – både enat och splittrat

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

Nationell särart eller europeisk enighet? Under 1800- och 1900-talen växte intresset både för olika etniska grupper och för en gemensam europeisk identitet.

Nu har idéhistorikern Mats Andrén skrivit en bok om Europatanken som börjar i det tidiga 1800-talet.

"Europa" som begrepp fanns förstås långt tidigare.

- Men den som letar i äldre historiska källor finner få ställen där Europa nämns. När det ändå sker handlar det ofta om den kristna världen och om hotet från islam, inte om politisk eller kulturell

enighet. Ett europeiskt självmedvetande börjar formas under tidig modern tid och upplysningen, berättar Mats Andrén, professor i idéhistoria och författare till *Thinking Europe: A History of the European Idea since 1800*.

Men det var efter all oro som följde på franska revolutionen 1789 som intresset för ett enat Europa tog fart. Den tyske poeten Friedrich Schiller påpekade vikten av fred eftersom allt krigande tog kraft från andra betydelsefulla frågor och filosofen Karl Kraus föreslog i Immanuel Kants efterföljd en europeisk federation av fria republiker.

En person som mer handgripligt kämpade för europeisk enhet var Napoleon: det enda som krävdes för att samla de

europeiska folken i en nation var en stark förenande makt, det vill säga Frankrike, menade han.

- Wienkongressen 1814-1815 innebar Napoleons slutgiltiga nederlag men inte slutet på Europatanken. Tvärtom, nu gällde det att skapa evig fred och samhörighet mellan Europas nationer. På det temat skrev Beethoven en kantat, *Der glorreiche Augenblick*, som uruppfördes vid kongressens invigning.

Vissa länder uppfattades dock som mer europeiska än andra. Frankrike var den ledande europeiska nationen, enligt somliga, medan andra menade att Europas själva hjärta och blodomlopp snarare fanns i Tyskland. Ett mer ovanligt perspektiv framfördes av den sicilianske

Varifrån kommer föreställningen om ett enat Europa? Det har Mats Andrén undersökt i en ny bok.

»Européerna började uppfatta sig som kulturellt överlägsna andra folk, helt enkelt mer civiliserade.«

MATS ANDRÉN

historikern Michele Amari som ansåg att europeisk civilisation härstammade från Sicilien, där muslimer långt före franska revolutionen introducerat ideal som frihet, solidaritet och jämlikhet.

- Att vara europé kom alltmer att handla om annat än om politik och stats-skick, förklarar Mats Andrén. Européerna började uppfatta sig som kulturellt över-

lägsna andra folk, helt enkelt mer civiliserade. Det är ett ord som började användas under andra halvan av 1700-talet och som blev så populärt att en dotter till en ledamot av franska nationalförsamlingen fick namnet Civilisation. Men vilka länder ingick i den europeiska civilisationen? Det var också något som diskuterades, hur var det exempelvis med Ryssland och Turkiet?

1800-talet innebar också ett nationalistiskt uppvaknande då etnisk identitet, språktillhörighet och folkliga seder började uppmärksammas och nedtecknas, påpekar Mats Andrén.

- Man skulle kunna tro att fokuseringen på etnisk särart stod i motsats till Europatanken. Men så var det inte, tvärtom menade många att de olika kulturerna gjorde Europa rikare.

Idén om en överlägsen europeisk civilisation fick sig en rejäl knäck under första världskriget med sina skyttegravar, giftgaser, flygplansbomber och cirka 17 miljoner döda. Dubbelmonarkin Österrike-Ungern upplöstes, det blev revolution i Ryssland och Tyskland drabbades av hyperinflation. Samtidigt bildades Jugoslavien och de baltiska staterna, liksom Polen, blev självständiga, berättar Mats Andrén.

- Det gamla Europa slogs sönder men nya tankar om europeisk identitet föddes. Ett exempel är filosofen José Ortega y Gasset som menade att spanjorer, tyskar och engelsmän till fyra femtedelar trots allt ändå är européer.

Det ännu mer fasansfulla andra världskriget, där europeiska idéer ledde till både koncentrationsläger och atombomber, den efterföljande delningen av Europa samt koloniernas frihetskamp, gjorde det ännu svårare att hävda Europas kulturella eller moraliska överlägsenhet. Europa befann sig i kris men Romfördraget 1957 innebar nya möjligheter till ekonomisk samverkan mellan länderna i väst.

Inkludering och exkludering, överstatlighet och regionernas roll, det är några frågor som fortfarande diskuteras i relation till EU. Oavsett ideologi har både konservativa, liberaler, socialister och anarkister haft sina skäl att vara antingen för eller emot samarbetet. Spelet mellan enhet och mångfald är typiskt för Europa, konstaterade den spanske diplomaten Salvador de Madariaga.

- Fram till och med första världskriget trodde man att Europa gick mot allt färre stater där de små nationerna skulle uppgå i de större, berättar Mats Andrén. Under perioden 1914 till 2014 har utveck-

lingen istället varit den motsatta; Europa har i genomsnitt fått en ny stat vart femte år. De politiska och kulturella skillnaderna både mellan och inom länderna är stora och flera regioner markerar på olika sätt självständighet mot centralmakten. Utvecklingen märks inte minst inom EU, där en tredjedel av dagens medlemsländer saknade självständighet när unionen grundades 1957. Trots många olikheter finns också en stor enighet som stärks vid stora kriser. Om samsynen kommer att räcka, exempelvis när det gäller stöd till Ukraina, återstår förstås att se, men mycket talar för att den europeiska integrationen fortsätter att utvecklas.

Den bok Mats Andrén nu publicerat påbörjade han redan 2013.

- De senaste två decennierna har alltmer för mig okänt material från 1800- och första hälften av 1900-talet digitaliserats och gjorts helt öppna att ta del av. Det betyder att jag kunnat ge många fler perspektiv på Europa än enbart ett brittiskt, franskt eller tyskt, som annars är det vanliga. Författare, filosofer, forskare och andra skribenter från små eller medelstora länder i Central-, Syd- eller Nordeuropa får komma till tals och på så sätt visa på de många intressanta likheter eller skillnader som finns när det gäller kultur och tänkesätt i Europa. ■

Boken *Thinking Europe: A History of the European Idea since 1800* är uppdelad i tre teman: enande och gränser, kris och nedgång samt integration och identitet. Boken är skriven av Mats Andrén, professor i idéhistoria, och är utgiven av Berghahn Books. Den finns som open access här: <https://doi.org/10.3167/9781800735699>.

Ett arkiv i full blom

Göteborgs universitets herbarium är först i Sverige med att digitalisera i större skala. Arbetet pågår redan för fullt och till hösten planeras de cirka 450 000 arken finnas tillgängliga för forskare i hela världen.

Det är det nederländska företaget Picturae som anlåtats för att utföra arbetet; företaget är ett av få som har kapaciteten att digitalisera stora herbarier. En väldig maskin, bestående av ett löpande band och svart kub med en kamera inuti, har monterats upp i den stora sal i Botanikhusets källarvåning där herbariet huserar. Två personer arbetar vid maskinens ena ände; de öppnar mapp efter mapp och lägger materialet på bandet.

- Omslaget och innehållet förses med en unik QR-kod så att alla ark som hör till mappen går att identifiera. Materialet åker sedan in i kubens, fotograferas, och åker sedan vidare till en tredje person, som placerar in arken i mappen igen. Sedan stoppas allt material i en låda, förklarar herbariets intendent Claes Gustafsson.

På en dator intill kan man följa hur arbetet fortskrider. De färdiga bilderna skickas till GU:s IT-avdelning och blir en del av universitetets forskningsdatalagring.

- Personalen arbetar fort och effektivt. När allt flyter på som det ska hinner de med cirka 4 000-5 000 ark under en dag, berättar föreståndaren Claes Persson.

Det material som fotograferas just när GU Journalen är på besök är från herbariets väldiga Sydamerikasamling. Bland annat finns här en av världens finaste samlingar av kärlväxter från Ecuador. Just nu fotograferas extra speciellt material, nämligen växter insamlade av ingen mindre än Carl Skottsberg, Botaniska trädgårdens grundare.

Alla ark i herbariet är försedda med

viktig information: växtens namn, namn på den som samlat in materialet, datum, fyndplats samt utseende på växten; om arket exempelvis innehåller blad från ett träd anges trädets höjd samt grovlek på stammen, berättar Claes Gustafsson.

- Somliga äldre påskrifter är mindre noggranna; vi har exempelvis hittat ark där fyndplatsen anges som "skog i Sydamerika", men sådant är undantag. Handskriven text klarar datorn dock inte av att tolka, så det arbetet kommer att få göras allt eftersom; kanske något för ett citizen science-projekt?

När allt digitaliserats kommer man att få en bättre översikt och kontroll över innehållet, förklarar Claes Persson.

- Vi har ju över en miljon exemplar av växter, lavar, mossor och alger och allt är inte ordentligt katalogiserat. Så digitaliseringen innebär också en sorts inventering.

När digitaliseringsarbetet är klart öppnas nya möjligheter för forskare runt om i världen att hitta växter i GU:s herbarium.

- Forskare kan begära att få låna material, då skickar vi det per post. Men de kan förstås också komma hit och undersöka exemplaren på plats. När allt fler

forskare får veta vad vi har kommer nog efterfrågan att öka.

Just nu är herbariets golv fullt av uppstaplade lådor med färdigskannade mappar.

- De väntar på att forslas vidare till Natrium, naturvetarnas nya hus uppe på Medicinareberget, berättar Claes Gustafsson. Vi kommer alltså att lämna Botanikhuset, vilket är lite tråkigt; det är ju praktiskt för exempelvis våra studenter att ha trädgårdens levande växter alldeles intill. Det nya herbariet kommer dock att vara speciellt, kubformat och med skåp i två våningar, så det blir spännande att se.

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

Lisa Wong och Hind Barakeh placerar ark på rullbandet. Varje ark får en QR-kod.

Claes Persson och Claes Gustafsson kan på datorn följa hur arbetet fortskrider.

Göteborgs universitets herbarium är en universitetsgemensam forskningsinfrastruktur med cirka 700 000 exemplar kärlväxter och cirka 350 000 exemplar mossor, alger, svampar, lavar och slemsvampar.

Här finns betydande växtsamlingar från Norden, Mellanöstern, Medelhavsområdet och Sydamerika. Samlingen från Ecuador hör till de främsta i världen.

Det mesta av kärlväxtmaterialet i herbariet ska digitaliseras, vilket sker i samband med att materialet flyttas från Botanhuset intill Botaniska trädgården till Natrium på Medicinareberget.

Wikipedia på alla språk

Ett Wikipedia som är lika användbart oberoende av vilket språk man söker på, det är visionen för projektet Abstract Wikipedia. För att förverkliga detta ambitiösa mål har uppslagsverket tagit hjälp av ett riktigt kraftfullt verktyg: Grammatical Framework, utvecklat av Aarne Ranta, professor i datavetenskap, och hans kollegor.

Aarne Ranta har arbetat med Grammatical Framework (GF) sedan 1998 och ambitionen är väldig: att formalisera den grammatiska strukturen på all världens språk och på så sätt göra det möjligt att översätta från och till vilket språk som helst.

På en datorskärm visar han hur det kan komma att gå till.

- Jag vill kanske skriva meningen "Mitt hus är rött": Så fort jag skrivit in "Mitt" dyker det upp ett antal förslag på substantiv i neutrum som kan fortsätta mening. När jag lägger till ordet "hus" kommer nya förslag, denna gång lämpliga verb. Systemet begränsas av att jag bara kan använda ord och grammatiska konstruktioner som GF känner igen, jag kan alltså inte hitta på vad som helst. Men fördelen är att min mening genast får en korrekt översättning till alla 50 språk som ingår i systemet. Och med hjälp av studenter och exjobbare utvecklas GF kontinuerligt så

»Vårt mål är därför att kunna översätta från och till samtliga 300 Wikipedia-språk; det är ett arbete som, precis som Wikipedia självt, aldrig kommer att ta slut.« AARNE RANTA

att det täcker allt större områden.

Automatisk översättning till, om inte all världens så åtminstone många språk, passar väldigt väl in i Wikipedias mål att bli ett globalt uppslagsverk för alla människor överallt.

Det är skälet till att Aarne Ranta och hans forskargrupp erbjudits samarbete med Wikimedia Foundation och samverkan kring Abstract Wikipedia, berättar Krasimir Angelov, docent i datavetenskap, som också utvecklar GF.

- Tanken är att använda GF för att skriva artiklar som bygger på fakta från databasen Wikidata. Det handlar alltså om texter som har ett innehåll som går att översätta med den vokabulär och den grammatiska struktur som GF klarar av. Vi kommer snart att lansera en demo där 24 språk ingår: användaren kan alltså skriva en text på vilket som helst av de här språken och automatiskt får den översatt till alla de andra språken. Och om några fakta behöver rättas, räcker det att göra det i ett språk för att de ska ändras överallt.

Tanken är att programvaran ska vara lätt att använda; de flesta som jobbar med Wikipedia är ju inte programmerare utan entusiaster som vill dela med sig av sin kunskap inom ett visst område. Och precis som Wikipedia självt utvecklas Abstract Wikipedia löpande, berättar Krasimir Angelov.

- Det finns hundratals wikipedianer ute i världen som bidrar till projektets framtidskridande.

Krasimir Angelov och Aarne Ranta samarbetar med Wikipedia för att översätta uppslagsverket.

Wikipedia har idag artiklar på drygt 300 språk. Men på många av dessa finns kanske bara ett fåtal artiklar eller kortare sammanfattningar. Bristen på innehåll gäller främst småspråk men även ganska stora språk kan vara dåligt representerade i det väldiga uppslagsverket, påpekar Aarne Ranta.

– Abstract Wikipedia betyder att artiklar på exempelvis engelska översätts till swahili, vilket naturligtvis är värdefullt. Men motsatsen är också viktig; om en konstnär i Uganda skriver en text

om en utställning i Kampala kommer den texten omedelbart att finnas på alla andra språk som ingår i GF. På så sätt sprids kultur och kunskap från olika länder åt alla håll. Vårt mål är därför att kunna översätta från och till samtliga 300 Wikipedia-språk; det är ett arbete som, precis som Wikipedia självt, aldrig kommer att ta slut.

Text: **Eva Lundgren**

Foto: **Johan Wingborg**

Abstract Wikipedia är ett projekt, initierat av Wikimedia Foundation, som syftar till att skapa en språkoberoende version av Wikipedia, det vill säga, att innehållet i Wikipedia ska finnas tillgängligt på cirka 300 språk. För att göra det samarbetar man med bland annat Grammatical Framework, ett översättningsprogram utarbetat av Aarne Ranta och hans kollegor. Mer information finns på: <https://www.grammaticalframework.org/>.

6670

Så många anställda var det under 2022, visar årsberättelsen. 60 procent är kvinnor, 40 procent män.

Malin Broberg inte yngst

● När **Malin Broberg**, dekan på Samhällsvetenskapliga fakulteten,

tillträder som rektor den 1 juli 2023 kommer hon att vara 52 år. Det gör henne till den yngsta kvinnan av totalt tre rektorer. Medelålder vid tillträde som rektor är annars 51 år. De senaste manliga rektorerna, från Kjell Härnqvist (1982–1986) till Gunnar Svedberg (2003–2006), har varit 54–61 år när de axlat uppdraget. Yngst var Axel Kock, som dock bara var rektor vårterminen 1891. Han var endast 40 år när han tillträdde som rektor vid Göteborgs högskola.

Bild: Johan Wingborg

Högrankad kvinna

● Som enda forskare vid Göteborgs universitet återfinns professor Annika Rosengren på en lista över de tusen högst rankade kvinnliga forskarna inom medicin i världen. Listan har publicerats av sajten Research.com och baseras på H-index. Annika Rosengren placeras på plats 437. Hon har drivit och medverkat i många stora epidemiologiska studier, bland annat den globala populationsstudien PURE (Prospective Urban Rural Epidemiological study) som totalt omfattar över 200 000 individer i 27 länder.

Bild: Johan Wingborg

Prisades för många år i rikets tjänst

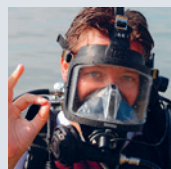
● Den 25 januari firades högtiden Nit och redlighet, NOR. Nästan alla universitetets delar var representerade när 46 av 67 medarbetare, som arbetat 30 år i statlig tjänst eller 25 år vid pension, kom till aulan i Vasaparken för att ta emot sin gåva och få en middagsbuffé. Rektor Eva Wiberg höll ett tal

och delade ut de medaljer, klockor och glaskonst som medarbetarna valt ut.

Professor Lena Wängnerud, proprefekt vid statsvetenskapliga institutionen, höll ett tacktal från scenen med anledning att hon själv var mottagare av NOR.

Rekordmånga besökare på Tångbloggen

● Under 2022 har folkbildande Tångbloggen haft närmare 32 000 besökare, ett rekord som vida överträffar de förhoppningar **Ellen Schagerström**, forskare vid institutionen för biologi och miljövetenskap, och **Lena Kautsky**, professor emeritus vid Stockholms universitet, hade när de startade bloggen 2012.

– Vi hoppades få 100 besökare. Vi tänkte att intresset för alger, tång och marin

botanik var ungefär så stort. Till vår stora glädje hade vi fel, säger Ellen Schagerström.

Bloggen startades som en plats för folkbildning om tång och alger, något som ligger båda forskarna varmt om hjärtat.

– Det roligaste är att få

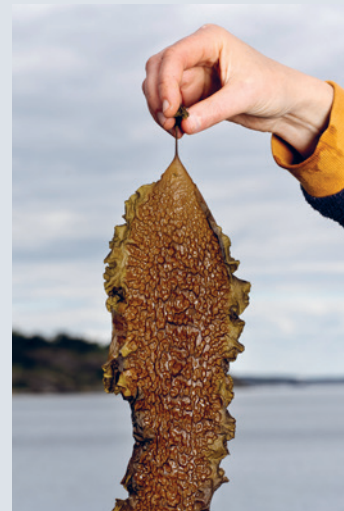

Bild: Johan Wingborg

känna att det vi skriver kommer till nytta. Så vi är extra glada för alla elever och studenter som hör av sig när de har temaveckor i skolan eller ska skriva arbeten om alger och tång, säger Ellen Schagerström.

2011–2021	Publiceringar	Högt citerade artiklar
Karl Swedberg	316	20
Gunnar C. Hansson	121	11
Malin Johansson	74	13
Petia Kovatcheva-Datchary	29	9
Joakim Larsson	120	16
Jan Lötvall	226	10
Henrik Nilsson	89	16
Marcus Ståhlman	89	5
Valentina Tremaroli	54	17
Fredrik Bäckhed	175	42
Ulf Andreasson	144	16
Kaj Blennow	622	49
Michael Schöll	74	12

Rättelse

● I förra numret av GU Journalen fanns flera fel i den tabell som publicerades i samband med artikeln *Sahlgrenska forskare i topp*. Så här skulle tabellen sett ut. Den riktiga tabellen är införd i GU Journalens interaktiva pdf samt i tidningens engelska version. Redaktionen beklagar felen.

Handelshögskolan bygger vidare för **kommande 100 år**

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

– Internationalisering, ämnesmässig bredd, nära samverkan med det omgivande samhället samt en stark koppling mellan utbildning och forskning, det är Handelshögskolans själva dna, förklarar dekan Per Cramér.

Nu firar fakulteten 100 år, bland annat med en seminarserie, en alumnträff och fest för medarbetare och samarbetsparter. →

1920-talet var en brytningstid, full av framåtanda och efterkrigsoptimism, berättar Per Cramér.

- Vetenskap och forskning gick framåt, Europa demokratiserades, internationell handel ökade, Nationernas förbund och Internationella arbetsorganisationen, ILO, bildades. Med den svarta torsdagen den 24 oktober 1929 tog optimismen tvärt slut. Men 1923, då Handelshögskolan startade, var framtidstron ännu stark.

Göteborg befann sig i snabb utveckling med Skandinavien största hamn, stora handelshus, rederier, skeppsmäklare samt SKF, som senare startade Volvo.

- Staden, länet och det lokala näringslivet insåg att om man ville vara en del av det nya samhället och den allt livligare världsmarknaden måste man utbilda duktiga människor, både inom det offentliga och inom näringslivet.

Bland de personer som verkade för Handelshögskolans tillkomst märks landshövding Oscar von Sydow, som också engagerade sig i Göteborgs högskola, Chalmers och Göteborgs museum, samt Axel Carlander, som var en dominerande person i det dåtida offentliga Göteborg; ordförande i styrelserna för SKF, Amerikalinjen, Skandinaviska Kredit och Göteborgs Hamn. Han var även ordförande i stadsfullmäktige och initiativtagare till Göteborgsutställningen 1923, berättar Per Cramér.

- **Redan från början** hade Handelshögskolan en stor ämnesbredd med företagsekonomi, nationalekonomi, ekonomisk historia och juridik men även språk. Den mest märkbara förändring som skett sedan starten är att vi blivit så mycket större: Under 1920-talet antogs ett trettio-tal studenter årligen. Nu antas över 1 200 nya programstudenter varje år och bland våra utbildningar finns flera som hör till landets mest eftersökta.

Det är Handelshögskolans uppgift att förvalta den grund som lades för 100 år sedan. Bland annat handlar det om att skaffa sig väl kalibrerade känslspröt som uppmärksammar förändringar i omvärlden, menar Per Cramér.

- **Det gäller att** ständigt befinna sig i kunskapsutvecklingens framkant samtidigt som vi också måste ha förståelse för de skiftande behov som finns ute i samhället. Vi utbildar ju bland annat jurister, domare och ledare inom företag och offentlig förvaltning, alltså människor med stor makt. Att lära studenterna att med makt följer ansvar är därför en av Handelshögskolans viktigaste uppgifter. Ansvaret gäller inte bara det egna arbetet

»Att lära studenterna att med makt följer ansvar är därför en av Handelshögskolans viktigaste uppgifter.«

PER CRAMÉR

utan hela den organisation man verkar inom och i förlängningen även övriga omvärlden.

- Ett viktigt ansvarsområde är hållbarhet som sedan tio år är en integrerad del av alla våra program. Ett annat grundläggande ansvar, som gäller hela akademien, är att noga upprätthålla gränsdragningen mellan fakta och åsikter, påpekar Per Cramér.

- Där måste vi vara brutalt tydliga. Om den distinktionen grumlas blir viktiga diskussioner om samhällets framtid omöjliga att föra på ett seriöst sätt. Just nu

pågår en geopolitisk förändring i världen där en global marknad börjar ersättas av ökad regionalisering. *Friendsourcing* och *friendshoring* är nya ord för den handel som alltmer sker mellan länder som ligger nära varandra - geografiskt, kulturellt och värderingsmässigt.

Utvecklingen är oroande eftersom den leder till konkurrerande stormaktsblock och den påverkar också universiteten, förklarar Per Cramér.

- Sedan två år tillbaka är jag ordförande för Nordic Centre at Fudan University. Kina har en regim som antagit alltmer auktoritära drag men vi måste ändå kunna samtala utan att göra avkall på grundläggande akademiska värden. Det samma gäller Ryssland och Belarus; trots att samarbeten på institutionsnivå är brutna, uppmanar jag alla medarbetare att upprätthålla kontakten med enskilda kollegor. Samverkan med civilsamhället i diktaturer eller auktoritära stater ska förstås ske med omdöme men vi måste motverka en ny uppdelning av världen i olika block.

Vilket arbete pågår då just nu för att ta Handelshögskolan in i nästa århundrade? Dels handlar det om forskning och utbildning om de nya organisationsformer och affärsmodeller som den digitala tekniken kan leda till. Men också om ytterligare satsningar på hållbarhet; ett exempel är Mistra Biopath, om hur finansiella beslutssystem kan gynna biologisk mångfald.

Ett mycket konkret framtidsarbete är Handelshögskolans nya byggnad, förklarar Per Cramér.

Rektor Per Cramér påpekar att Handelshögskolan har ett stolt arv att förvalta.

- En ny kaxig årsring läggs till ett redan arkitektoniskt högklassigt kvarter och 4 000 dysfunktionella kvadratmeter byts ut mot 9 000 toppmoderna. Inget annat lärosäte i landet kan erbjuda så fantastiska lokaler i ett cityuniversitet i en hyfsat stor stad med brett kulturutbud. Denna nya byggnad kommer att stå kvar när vi firar nästa hundra år. ■

1995 invigdes Handelshögskolans nya karaktäristiska hus.

1952 var det nya huset på Vasagatan klart och invigdes av Prins Bertil.

1925 flyttade Handelshögskolan till "gamla Handels" på Läroverksgatan.

Handelshögskolan i Göteborg startade 1923 som en fristående högskola. Skolans förste rektor var den kände polarforskaren Otto Nordenskjöld.

Handelshögskolan förstatligades 1961 och blev 1971 en integrerad del av Göteborgs universitet. 1986 återupptogs skolan som en egen del inom den samhällsvetenskapliga fakulteten under namnet Handelshögskolan vid Göteborgs universitet.

1997 blev Handelshögskolan en egen fakultet.

2012 integrerades ett hållbarhetsperspektiv i alla utbildningsprogram.

Idag har fakulteten fyra institutioner, ett antal forskningscentrum samt andra verksamheter. Antalet anställda är cirka 460 och antalet studenter cirka 8 000.

Några alumner: Jan Eliasson, Eva Halvarsson, Leif Pagrotsky, Monica Zak, Percy Barnevik, Mina Dennert, Carl Bennet, Peter Hjärne.

Information om Handelshögskolans firande finns här:
www.gu.se/handelshogskolan.

Pacifist som stöddes av Mussolini

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

Hon verkade för barns rättigheter, en fri fostran och för en fredlig värld. Men åren 1924–1934 samarbetade Maria Montessori med Benito Mussolini.

Hur det gick ihop har idéhistorikern Christine Quarfood skrivit en bok om.

Montessorikongress i Rom den 5 april 1934: Maria Montessori föreläser om barnets rätt att utveckla sin fria vilja. Plötsligt hörs visslingar, skratt och hånfulla kommentarer från ungdomar längst bak i salen. En obehaglig stämning sprider sig. Maria Montessori avbryter sin föreläsning och tillsammans med sin vapendragare, sonen Mario, lämnar hon salen.

Två dagar senare håller hon ännu en föreläsning. Där påstår hon att hennes pedagogik mycket väl går att förena med fascismen. Inte minst genom ungdomsrörelsen Balilla utträttas mirakel då barnen görs delaktiga i det splittrade Italiens utveckling, förklarar hon.

- Det är som hämtat ur en italiensk noir-film. I publiken finns spioner och skrånande ungdomar. Den fascistiske filosofen Julius Evola anklagar kongressen för att vara en trojansk häst och Maria och Mario Montessori blir alltmer oroliga: Kommer de att få åka tillbaka till Barcelona där de bor eller hållas kvar i Italien?

Det är Christine Quarfood, professor i idéhistoria, som berättar. Hon har nyligen publicerat en bok, *The Montessori movement in interwar Europe: new perspectives*, som ger en mer komplex bild av den stora pedagogen än vad som är vanligt.

Idag är ju Maria Montessori främst känd för sin pedagogik där förskolebarn genom ett särskilt utarbetat material lär sig bland annat läsa, skriva och räkna.

- Men i början var syftet med Maria Montessoris pedagogik att hjälpa funktionshindrade barn. Med hjälp av alla sinnen, exempelvis genom att följa bokstävernas olika former med handen, kunde även barn som uppfattades som obildbara nå oväntade framsteg. Snart blev hon dock nyfiken på vad som skulle hända om barn utan funktionshinder fick lära sig med hjälp av sinnestränande material.

I januari 1907 startar Maria Montessori Casa dei bambini för gatubarn i Rom. Hon är då redan en omtalad läkare, feminist och debattör. Skolan gör succé vilket ger henne ännu mer uppmärksamhet och pressen myntar ordet "montessorism" för hennes pedagogik, förklarar Christine Quarfood.

- Men Maria Montessoris tankar gäller mycket mer än skolans utveckling. Hon vill skapa en ny syn på barnet och därmed en helt ny samhällsordning. Hon menar att det finns en konflikt, nästan som ett krig, mellan vuxna och barn, och att barnet till och med är den sista slaven. Men genom en antiauktoritär skola kan grunden läggas för en fri och fredlig människa.

Friheten innebar dock inte att barnen fick göra vad som helst.

- **Maria Montessori var** exempelvis kritisk till pedagogen Friedrich Fröbel som betonade lekens betydelse och som såg barnet som en fantasivarelse. Tvärtom ansåg Maria Montessori att vuxenvärlden lurar barnen med sina meningslösa leksaker. Barn är istället kunskaps-sökande individer med stor förmåga till självdisciplin om de bara får rätt stöd att utvecklas.

Första världskrigets utbrott ger ökad

Mussolini samarbetade en tid med Montessori.

»Hon vill skapa en ny syn på barnet och därmed en helt ny samhällsordning.«

CHRISTINE QUARFOOD

näring åt Maria Montessoris pacifistiska hållning. Hon är nu en världskändis vars liberalism uppmärksammas inte minst i USA och Storbritannien, förklarar Christine Quarfood.

- Men i England missuppfattas hon också. Där ser man alla nya pedagogiska idéer som ett smörgåsbord där barnen kan pröva lite olika saker, ju fler desto bättre. Det leder till en schism - för Maria Montessori är det just hennes program

som befriar barnet, inget annat.

I sitt hemland Italien har hon dock svårt att få genomslag. Hjälp kommer från ett oväntat håll. Åren 1924-1934 stöds det italienska Montessoriförbundet, både vad gäller lärarkurser och tidskrifter, av Benito Mussolini.

– **Samarbetet mellan** Montessori och Mussolini låter ju väldigt märkligt, påpekar Christine Quarfood. Men orsakerna var flera: Att montessorismen ville upplösa föräldraauktoriteten var något fascisterna kunde dra nytta av och att Maria Montessori var en världsstjärna gav glans åt Mussolini. Samtidigt uppfattade Maria Montessori fascisternas satsningar på barn som något positivt.

Brytningen kommer dock till slut.

1932 deltar Maria Montessori i en fredskonferens i Genève; hennes tal om fredsfostran, där hon jämför krig med att drabbas av pesten, publiceras i italienska tidningar. Till ordförande för det schweiziska montessorisällskapet utser hon Jean Piaget, och fredsaktivisten Elisabeth Rotten blir vice ordförande istället för fascisten Teresina Bontempi, trots att hon gjort en stor insats för att sprida montessorismen.

1933 bränns Montessoris böcker i Berlin. I oktober 1935 invaderar Italien Abessinien. 1936 blir Montessoripedagogiken bannlyst i Tyskland. Maria och Mario Montessori lämnar Europa och slår sig ner i Indien. Först efter kriget återvänder de till vår kontinent och bosätter sig i Nederländerna.

Den bok Christine Quarfood skrivit är resultatet av ett digert arbete. Bland annat har hon gått igenom ett omfattande italienskt arkivmaterial samt Montessorirörelsens tidskrifter under 1920- och 1930-talen.

– Spionrapporter som jag studerat från Montessorikongressen 1934 visar att det funnits förslag om att eliminera den kända pedagogen; man talar till och med om att skapa en "montessorism utan Montessori". Maria och Marios obehagskänslor var alltså knappast grundlösa.

Detta är Christine Quarfoods tredje bok om Maria Montessori och den första på engelska.

– Men jag har ytterligare en publikation på gång. Det är artikeln *Montessori: Life and Historical Context* i antologin *The Bloomsbury Handbook of Montessori Education*, som utkommer i mars 2023.

Christine Quarfood har skrivit flera böcker om Maria Montessori, senast *The Montessori Movement in Interwar Europe, New Perspectives*.

The Montessori Movement in Interwar Europe, New Perspectives (Palgrave Macmillan, 2022) är skriven av Christine Quarfood, professor i idéhistoria.

Christine Quarfoods tidigare böcker om Maria Montessori heter *Positivism med mänskligt ansikte: Montessoripedagogikens idéhistoriska grunder* (2005) och *Montessoris pedagogiska imperium: Kulturkritik och politik i mellankrigstidens Montessorirörelse* (2017).

ChatGPT blir bättre på att härma

ChatGPT skriver korrekta texter på ett ögonblick. Men de är opersonliga och tråkiga.

Tekniken påverkar det skrivande språket. Frågan är hur bra det blir?

Alla pratar om den. Chatboten som kan lösa en tenta på några sekunder och skriva poesi av ett inköpskvitto. Varje text den spottar ur sig är dessutom unik, vilket betyder att du, i princip, kunde ha skrivit den själv.

Inom skol- och universitetsvärlden har diskussionen framför allt handlat om att den lättillgängliga tekniken ökar risken för fusk. Att studenterna ska låta ChatGPT lösa alla inlämningsuppgifter medan de själva gör något roligare.

- Hastigt och lustigt fick vi helt andra förutsättningar för hur vi kan utforma examinationer. Även om hemtentan inte behöver vara död kommer vi att behöva tänka på hur vi formulerar frågor så att de inte enkelt kan besvaras av en

chatbot, säger Mattias von Feilitzen, pedagogisk utvecklare på institutionen för tillämpad IT.

ChatGPT använder en språkmodell som har tränats på miljontals texter.

Däremot innehåller den inte själva texterna i sig. Istället använder den sig av prediktion, alltså att den försöker förutse vad nästa ord bör vara i en textrad. Du kan därför be den göra vad som helst och den kommer att anstränga sig för att leverera ett relevant och naturligt svar.

- Det mesta låter vettigt och rimligt. Även om den ibland hittar på saker och till exempel refererar till en text som inte finns, säger **Jonas Ivarsson**, professor i tillämpad IT, avdelningen för informatik.

Det unika med ChatGPT:n är att den genererar helt nytt innehåll, som verkar skrivet av en människa. Den kan formulera artiklar, berättelser och dikter efter enkla instruktioner.

- Är man inte nöjd, kan man be den skriva om och få ett annat resultat. Den är bra på att ringa in det viktigaste i en kontext, säger Jonas Ivarsson.

Själv har han naturligtvis testat den och är imponerad över vad den klarar av. Han berättar hur det går att föra en dialog med boten, där den kommer med förslag på förbättringar och omskrivningar. Den anpassar språket till vad du efterfrågar, till exempel vetenskaplig text, högre prosa eller en ledigare samtalston.

- **Jag skulle skriva** ett mejl till en person i Japan och bad den hjälpa mig med några formuleringar. De förslag jag fick var både artigare och trevligare än mina egna, säger han.

Den som ännu inte har provat ChatGPT har en underhållande stund framför sig. Chatboten kan i princip lösa alla tänkbara skrivuppgifter på ett tillfredsställande sätt.

GU Journalen bad den om en enkel tjänst. Kunde den formulera en journalistisk text om sig själv? Det tog ett par

»Men det finns jättemånga möjligheter att använda boten på ett professionellt och kompetent sätt.«

MATTIAS VON FEILITZEN

sekunder för den att göra två timmars arbete. Resultatet blev dessutom alldeles utmärkt. Lärorikt och korrekt. Samtidigt mördande tråkigt.

- Den är lite kall och opersonlig. Det känns att det är en maskin, instämmer Mattias von Feilitzen på institutionen för tillämpad IT.

ChatGPT klarar vissa skrivuppgifter bättre än andra. Eftersom den även är tränad på akademiska texter klarar den till exempel att härma universitetets vanliga språkbruk med bravur. Däremot kan den låta alltför självsäker på sin sak. Det finns inga tveksamheter som "eventuellt", "troligen" eller "ganska"... Därför kan svaren framstå som något onyanserade, säger Mattias von Feilitzen.

- Men det finns jättemånga möjligheter att använda boten på ett professionellt och kompetent sätt. Den kan till exempel hjälpa till om man fastnar i skrivandet, den kan sammanfatta stora stycken och lyfta fram det viktigaste, säger han.

De autogenererade texterna är inte särskilt stilistiskt roliga, men det är förmodligen bara en tidsfråga innan de blir mer levande. Tekniken fortsätter att utvecklas och nästa version av ChatGPT kommer sannolikt bli ännu bättre på att härma alla genrer.

Det är ju inte en helt otrolig tanke, att den inom en snar framtid kommer att kunna producera riktigt bra litteratur?

- Det beror på vilken syn man har på litteratur. Om man tänker att konst är något som ännu inte är gjort, en röst som inte är hörd, då kommer en maskin aldrig kunna ersätta det konstnärliga skrivandet, säger Mattias Hagberg, universitetsadjunkt i litterär gestaltning på HDK-Valand.

Han kan däremot föreställa sig att vi kommer att få se kommersiell litteratur i framtiden, med ChatGPT som författarnamn på bokryggen. Men det är något helt annat än vad han och hans kollegor lär ut på GU, menar han.

- Om vi tänker att författande handlar om att skriva en gångbar, kommersiell roman har vi låga förväntningar på konsten. Jag tror att vårt behov av att uttrycka oss är djupt existentiell. Till syvende och sist, handlar det om vad det är att vara människa, säger han.

Men om läsaren inte märker någon skillnad?

- Det är möjligt att maskinerna kommer att kunna lura oss, men jag tror ändå inte det. Det finns mängder av perspektiv,

erfarenheter och fantasier som vi ännu inte har lyssnat på. De går inte att härma, säger han.

Mattias Hagberg jämför med när fotografiet kom på 1800-talet, då väcktes farhågor om att konsten skulle gå förlorad. Varför skulle någon anstränga sig att måla en tavla när motivet kunde avbildas på ett bättre sätt med hjälp av en kamera?

- Så blev det inte. Istället hittade konsten andra uttryck. Den fann nya sätt att förmedla erfarenheter och känslor, säger han.

Även Mattias von Feilitzen tar ett historiskt exempel som han jämför med chattekniken. När miniräknaren började användas i skolan på 1970-talet fanns det en oro för att den skulle ge försämrade färdigheter i räkning. Istället har miniräknaren blivit ett viktigt verktyg inom matematiken. Tack vara möjligheten att göra omfattande beräkningar har matematiken kunnat utvecklas till nya områden.

Mattias von Feilitzen tror att textgeneratorerna kommer att vara till hjälp på ungefär samma sätt.

- De betyder i alla fall inte att vi blir överflödiga. Precis som med miniräknaren kan vi inte ta bort människan i processen. Att läsa och skriva är en central del av lärande och kunskap. Och om vi inte längre kan uttrycka oss och kommunicera i text, var är vi då? undrar han.

Text: Lotta Engelbrektsson

Foto: Johan Wingborg

ChatGPT förklarar sig själv:

"ChatGPT är en konversations AI-modell utbildad av OpenAI. Det är en transformer-baserad NLP-modell som har tränats på en stor mängd text från webben för att kunna generera mänskligt låtande svar på textfrågor och samtal. Det är utformat för att vara användbart i en mängd olika sammanhang, inklusive chattbots, virtuella assistenter och andra typer av interaktiva system."

ChatGPT förklarar algoritmer:

"En algoritm är en serie steg eller instruktioner som används för att lösa ett problem eller utföra en uppgift på ett systematiskt sätt. De är vanligt förekommande inom datorvetenskapen och används för att lösa allt från enkla matematiska problem till komplexa databehandlingsproblem. Algoritmer måste vara korrekta, effektiva och lättförståeliga för att vara användbara."

Kemisternas egen hustomte

– Fråga mig inte vad jag kan göra, förklara istället vad du vill ha, säger Lars Nordvall. Han är förste instrumentmakare på institutionen för kemi och molekylärbiologi och hjälper till med det mesta som forskarna inte klarar själva.

En dinosaurie – eller kanske en hustomte?

– Jag är nog lite av båda. Jag har jobbat här i 32 år och när jag går i pension finns inga instrumentmakare kvar på institutionen. I början bestod arbetet till stor del av att tillverka ny utrustning. Men sedan 25 år tillbaka kopplas alltmer apparatur ihop med datorer, vilket inneburit mindre jobb i verkstan och mer arbete med IT-support. Allt jag kan inom det området har jag lärt mig av IT-gurun Bruno Källebring.

Om det forskaren vill ha inte finns på marknaden ställer Lars Nordvall dock fortfarande upp och tillverkar det som efterfrågas. Ett exempel är en box som ser ut som en fiskelåda men som är något helt annat.

– Det är en apparat som får provrör att både rulla runt och åka upp och ner. De motsvarigheter som finns ute på marknaden är stora som bord men den här lilla lådan är lätt att ta med sig.

Forskarens behov kan också handla om mindre saker som när Lars Nordvall nyligen svarvade till en särskilt rundad topp på ett föremål som används för att skjuta elektroner.

Annars handlar mycket om reparationer.

– När något behöver lagas beger jag

mig till forskarens arbetsplats, undersöker vad som hänt och tar med mig det som gått sönder. I det fall garantin fortfarande gäller tar jag kontakt med service-teknikern och förklarar vad som behöver göras – det underlättar och sparar tid både för teknikern och för forskarna.

Just för tillfället ägnar sig dock Lars Nordvall snarare åt att skrota än att reparera.

– Vi ska ju snart flytta till nybygget Natrium och allt kan man inte ta med.

I sin verkstad har Lars Nordvall det mesta som kan vara till nytta, från minsta skruvar och muttrar till en stor verkstads-svarv. Men han har också ett annat rum, fullt av kablar, sladdar och reservdelar till datorer. Ibland händer det att någon pryl försvinner.

– Det är oftast på sommaren. Då har någon cyklande verktygstjuv varit framme och lånat en u-ringnyckel och sedan glömt hänga tillbaka den.

En stor del av Lars Nordvalls arbetsdag går åt till annat än att reparera och fixa. Han är nämligen fackligt engagerad i Seko och huvudarbetsmiljöombud.

– **Så det blir** många möten, kanske en MBL-förhandling eller ett sammanträde med Centrala arbetsmiljökommittén, som ska hinnas med mellan varven.

Just som GU Journalen ska lämna verkstaden tittar en intresserad person in. Det är Martin Ott, professor i molekylär cellbiologi, som är på jakt efter en liten tunn o-ring.

Lars Nordvall drar genast fram två lådor och har snart hittat en som passar – även om den är lite tjock.

– Om det bara gäller småsaker hjälper

Lars Nordvall hjälper till med stort och smått, bland annat att svarva till små föremål som behövs i forskningen.

jag alla, oavsett institution. Men det är klart att om det handlar om något större, som att göra en poster, får den som kommer från en annan institution betala en mindre avgift. Men man kan alltid mejla eller skriva upp en fråga på den tavla jag har intill dörren, jag tar tag i det mesta.

Text: Eva Lundgren

Foto: Johan Wingborg

Lämnar GU för nytt jobb på Chalmers

Efter 20 år i olika roller lämnar universitetsdirektör Anna Lindholm GU för att istället bli universitetsdirektör på Chalmers.

– Jag har alltid trivts bra med mitt arbete, men en sådan här chans kommer bara vart tionde år, förklarar hon.

Under de fem år som Anna Lindholm varit universitetsdirektör har en hel del hänt. Bland annat lanserades en ny extern webb i september 2020 och en omorganisation av Gemensamma förvaltningen genomfördes hösten 2021 efter förslag från utredaren Karin Röding. I samma veva presenterades också en tuff rapport om nödvändiga åtgärder när det gäller universitetets digitalisering, genomförd av forskare vid IT-fakulteten.

Mitt i allt arbete kom pandemin och hösten 2020 den stora e-postkraschen, påpekar Anna Lindholm.

– Kriserna var förstås jobbiga men också lärorika. E-posthaveriet är ett exempel på en intern kris som inträffade plötsligt utan att kunna förutses. Den berörde främst anställda och studenter men även övriga samhället som vi samarbetar med.

Även om också pandemin slog till snabbt fanns ändå i flera månader information om att ett nytt smittsamt virus höll på att spridas över världen.

Där handlade det om en global kris som drabbade hela samhället.

– GU sammanställde hastigt en, ur mitt perspektiv, fantastiskt välfungerande coronagrupp och alla medarbetare vid denna stora och tröga organisation ställde om på rekordfart. De utförde sitt ordinarie arbete, i den mån det gick, samtidigt som de tog tag i alla de nya uppgifter som plötsligt tillkom.

Under sina många år på GU har Anna Lindholm också jobbat på Samhällsvetenskapliga fakulteten och på Sahlgrenska akademien.

– Jag har haft samma arbetsgivare men

Efter 20 år lämnar Anna Lindholm GU för att bli universitetsdirektör på Chalmers.

miljöerna har varit så omväxlande att jag ändå varje gång lärt mig väldigt mycket nytt. Och GU är ett fantastiskt lärosäte; när jag behövt få veta något har jag nästan aldrig behövt söka utanför universitetet, all kunskap och kompetens finns här!

En sak Anna Lindholm lärt sig är betydelsen av transparens.

– **Gemensamma** förvaltningen måste kunna visa vad och hur vi gör olika saker. Dessa fakta kan sedan ligga till grund för en diskussion om i vilken mån vi gör rätt saker, är relevanta och utvecklas på bästa sätt.

Också kommunikation är viktigt.

– Lösningar skapas bäst tillsammans, inte minst vid ett lärosäte där det finns många duktiga medarbetare med goda

tankar. Man bör också vara öppen för att pröva nya arbetssätt och inte bara låsa in sig i ett visst sätt att göra.

Det Anna Lindholm är nyfiken på när det gäller Chalmers är hur verksamhetsstödet ser ut, vilka utmaningar man identifierat när högskolan satt sina mål, samt hur beredning av beslut går till.

– **Chalmers är ju** mindre än GU och ägs av en stiftelse, vilket innebär ett delvis annorlunda regelverk. Men forskning, utbildning och stöd har samma behov, oavsett organisation. Vi människor är ganska lika så jag kommer nog att känna igen en hel del i min nya roll.

Text: Eva Lundgren

Foto: Johan Wingborg

Anna Lindholm

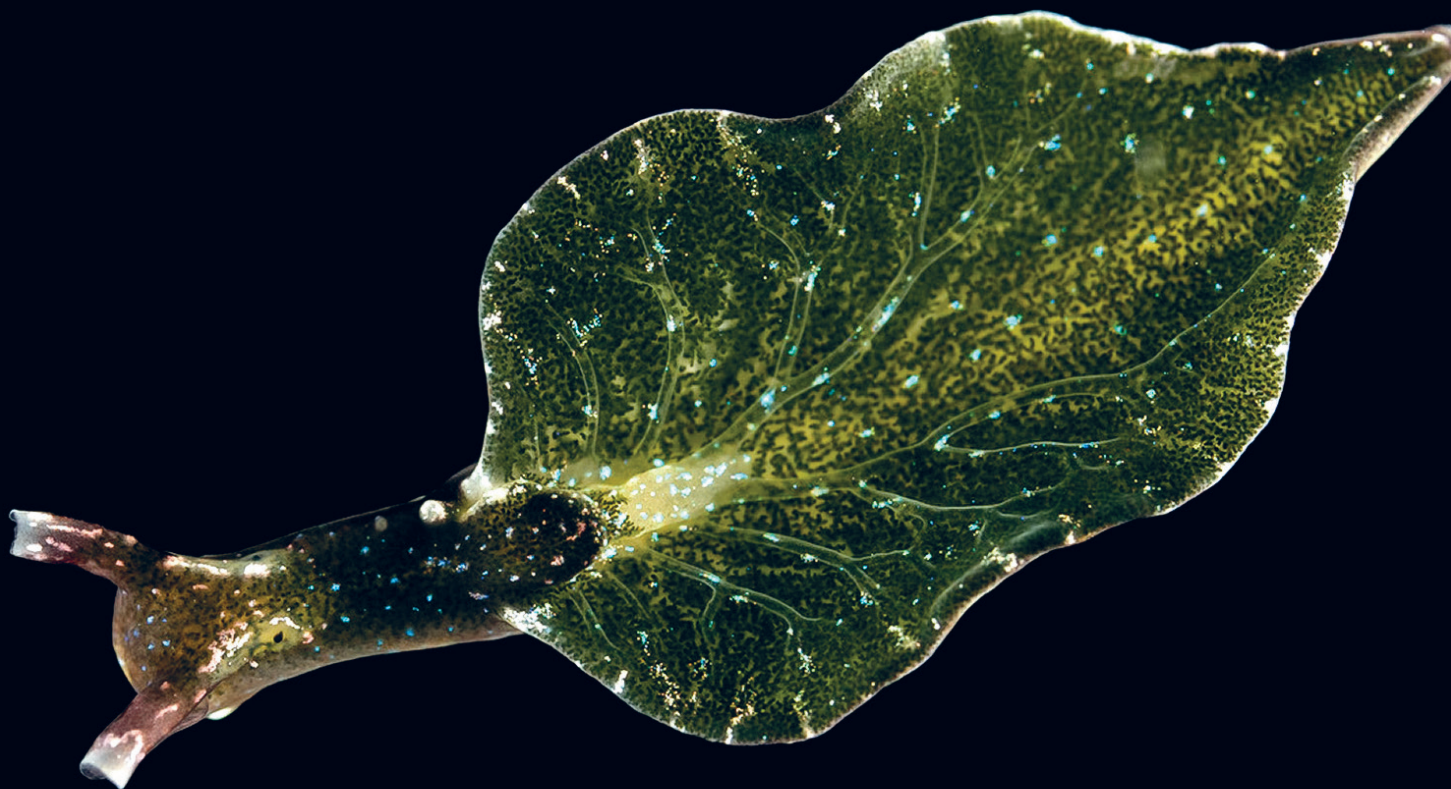
Aktuell: Från och med 15 mars ny universitetsdirektör på Chalmers.

Bakgrund: Jurist, utbildad i Lund. Kom till GU 2003. Har varit chef för rektors kansli, kanslichef på Samhällsvetenskapliga fakulteten och Sahlgrenska akademien. Varit områdeschef för administrativt stöd inom Gemensamma förvaltningen samt chef över personalenheten. Blev universitetsdirektör 1 januari 2018.

Familj: Man, två vuxna barn och två bonusbarn samt barnbarn.

Bor: I Lindome.

T.f. universitetsdirektör blir Johan Johansson, chef för universitetsledningens stab.

Naturen i närbild

I am the Camera är namnet på en ny permanent utställning på Hasselblad Center. Temat är fotografiets betydelse för människans upplevelse av sin omgivning och två medarbetare vid GU bidrar med foton.

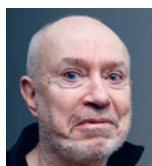
Kanske handlar utställningen inte bara om mänskliga erfarenheter: Hendrik Zeitler, universitetsadjunkt på HDK-Valand, har snarare nosat sig fram till sina bilder som ett djur på nattlig vandring.

- Den teknik jag använder kallas fotogram och är ett sätt att ta bilder utan kamera som funnits ända sedan fotografiet uppfanns. Jag går ut mitt i natten i något grönområde i Hammarkullen där jag bor och letar upp ett objekt att fotografera, oftast en växt. Sedan monterar jag ett tält runt objektet. Inne i tältets totala mörker håller jag upp ljuskänsligt fotopapper mot motivet, ofta en del av växten. Jag måste känna mig för med händerna eftersom jag förstås inte kan se något i mörkret. Sedan trycker jag av en blixst som skapar en siluettbild i skalan 1:1.

»Snäckan är alltså ett djur men kan använda det socker som bildas genom fotosyntesen, precis som en växt.« FREDRIK PLEIJEL

Bilderna blir något så ovanligt som foton ur ett icke-antropocentriskt perspektiv, menar Hendrik Zeitler.

- Jag föreställer mig att fotona närmar sig ett nattaktivt djurs sätt att uppfatta tillvaron.

Fredrik Pleijel, marinbiolog vid Tjärnö marina laboratorium, har tagit bilder på organismer i havet.

- Jag tar in djur på labbet och fotograferar dem uppiifrån med hjälp av blixstar på alla fyra sidor. På så sätt får jag en fin bild och undviker skuggor. Fotona är tagna utanför Koster, utom den på den på en pärlanemon som är från Olsofjorden. Anemonen är röd men med en blå krans, så kallad apo-

sematisk färgteckning vars syfte är att verka avskräckande; kransen innehåller brännande nässelceller.

En av bilderna föreställer en ålgräs-anemon, där man också ser ålgräset som den växer på. Också en bild på den encelliga algen mareld finns med.

- Många har säkert sett blommande mareld någon sensommar. Det ser ut som om havet skjuter blixstar i kvällen.

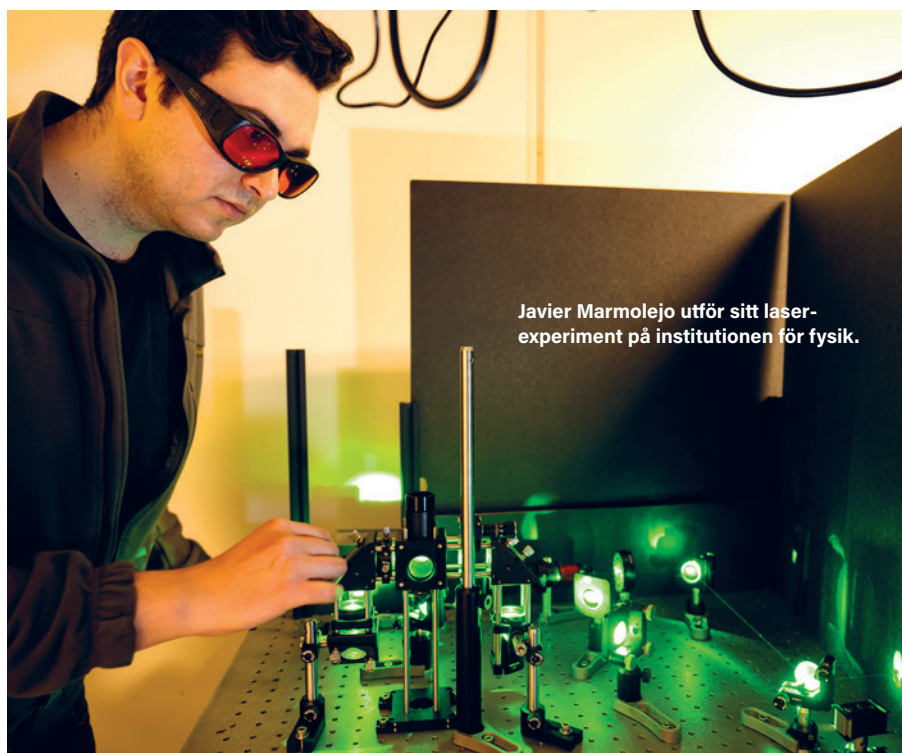
Kanske mest fantasieggande är bilden på den blåprickiga solbadaren. Det är en skallös snäcka som inte bara äter alger utan dessutom kan extrahera algens kloroplaster där fotosyntesen äger rum, berättar Fredrik Pleijel.

- Snäckan är alltså ett djur men kan använda det socker som bildas genom fotosyntesen, precis som en växt.

Utställningen innehåller även material av Victor Hasselblad samt av konstnären Susanne Fagerlund. Den ingår i firandet av Göteborgs 400-årsjubileum och är också ett sätt att uppmärksamma Victor Hasselblads stora naturintresse.

Text: Eva Lundgren Foto: Fredrik Pleijel

Avdunstande droppe som atommodell

Javier Marmolejo utför sitt laser-experiment på institutionen för fysik.

Genom att skicka laserstrålar in i en vattendroppe kan en atommodell skapas, synlig för blotta ögat.

Upptäckten har rönt stor uppmärksamhet sedan den publicerades i en av världens mest prestigefulla fysiktidsskrifter, *Physical Review Letters*.

Huvudförfattare är doktoranden Javier Marmolejo.

Experimentet med lasrar, speglar och annan utrustning, är uppställt i ena hörnet av ett labb på institutionen för fysik. Javier Marmolejo sprutar vattenånga in i installationen och fångar på så sätt en mikrometrisk droppe mellan lasrarna.

»Droppen blir på så sätt en 100 000 gånger förstorad atommodell.«

JAVIER MARMOLEJO

Fenomenet kallas optisk levitation, berättar Dag Hanstorp, professor i atomfysik.

- Ljuset går in i droppen och studsar runt samtidigt som vattnet avdunstar. Droppen blir alltså allt mindre och varje gång den krympande omkretsen är ett helt antal våglängder, blinkar droppen till. Fenomenet påminner om "the whispering gallery" i Sankt Paulskatedralen i London, där en person kan stå vid kupo-

lens ena sida och visa så att en person på motsatt sida hör.

Blinkandet liknar det som sker när en elektron emitteras från en atom som blir belyst av ljus med varierande våglängd, förklarar Javier Marmolejo.

- Droppen blir på så sätt som en 100 000 gånger förstorad atommodell. Det är intressant i sig men blinkandet ger även en bild av hur fotoner sprids. Det mönster som blinkningarna bildar kan också avslöja om det finns andra substanser i droppen; varje ämne skapar nämligen sitt speciella mönster vilket innebär att det går att utläsa vilka dessa ämnen är. Upptäckten kan alltså även ha en praktisk användning, exempelvis för att analysera föroreningar i genomskinliga vätskor.

Studien har lett till uppståndelse bland forskare. Förutom att publiceras i *Physical Review Letters* valdes artikeln även ut att ingå i *Editors' Suggestion*, tidskriftens urval av särskilt intressanta texter.

Också medier har hört av sig. Javier Marmolejo har bland annat medverkat i radions P4.

- Jag var också med under 1,5 timmar i en poddcast från Kalifornien och berättade om vattendropparna.

Men att Javier Marmolejo upptäckte den blinkande droppen var en ren tillfällighet.

- Jag höll egentligen på med ett helt annat projekt. Men när jag såg det här fenomenet kände jag mig tvungen att utforska det, helt enkelt för att det är så vackert.

Titeln på artikeln i *Physical Review Letters* är *Fano combs in the directional Mie scattering of a water droplet*.

<https://journals.aps.org/prl/abstract/10.1103/PhysRevLett.130.043804>.

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

Anders Palmgren, Kattis Ahlström och Ingmar Skoog är programledare för Studio 65.

SVT-samtal med äldre

Studio 65 är namnet på en ny SVT-serie om äldre; intervjuer blandas med råd, inspiration och forskning. En av de medverkande är Ingmar Skoog, professor i psykiatri och föreståndare för Agecap.

– Vanligen är forskare med i tv-program som experter. I denna serie är jag istället en av programledarna och ställer fler frågor än ger svar.

Men det började med en podd.

– Det var när journalisten Anders Palmgren och jag, som känt varandra sedan tonåren, rådde träffas igen efter många år, som vi kom på att starta podden *25 % med Palmgren och Skoog*. Titeln hänger samman med att drygt en fjärdedel av den vuxna befolkningen i Sverige är över 65 år. Första avsnittet sändes i december 2021.

När podden avslutes våren 2022 kontaktades programledarna av en medarbetare på Utbildningsradion som frågade

om de kunde göra något liknande för tv.

– Och det ville vi förstås gärna. I höstas spelade vi in de första 20 avsnitten av Studio 65. Ytterligare 20 avsnitt kommer att göras i vår.

Förutom Ingmar Skoog, som är med i varje program, alternerar Anders Palmgren sin medverkan med Kattis Ahlström. Det första programmet, *Är 70 det nya 50?* sändes den 25 januari.

– **Då samtalade vi med** chefredaktören Amelia Adamo samt med Madelein Månsson, som med sina 78 år sannolikt är världens äldsta kvinnliga DJ. I kommande program medverkar bland andra Leif GW Persson, Bodil Jönsson och Mikael Wiehe.

Olika teman tas upp, som vänner, barnbarn och kreativitet.

– Forskare brukar vara med i tv för att svara på frågor. Men faktum är att forskare är ännu bättre på att ställa frågor. Programmet innehåller därför ovanligt dynamiska samtal där en erfaren programledare, Kattis eller Anders, ett par gäster, exempelvis Åsa Moberg och Lenart Ekdal, tillsammans med mig diskuterar utifrån olika utgångspunkter.

Människor som levt ett långt liv kan ofta samtala på ett djupare och mer prestigelöst sätt än personer som är mitt i livet, menar Ingmar Skoog.

– Det innebär att alla medverkande i programmet lär av varandra, inte minst jag. Bland annat har jag fått dansa med Amelia Adamo och lärt mig falla av en judoexpert.

Personer över 65 år är en stor grupp som SVT i hög grad missat, menar Ingmar Skoog.

– Studio 65 är ett steg i rätt riktning. Vi har också fått väldigt bra sändningstider: På onsdagar klockan 19:30 i SVT 2 och i Kunskapskanalen klockan 20:00. Dessutom kan man se programmen i Play.

Text: Eva Lundgren Foto: SVT

Studio 65 sänds i SVT 2, Kunskapskanalen samt finns på SVT Play. 20 avsnitt är redan inspelade och ytterligare 20 är planerade.

Programledare är Ingmar Skoog, föreståndare för Centrum för åldrande och hälsa (Agecap), samt varannan gång Anders Palmgren, varannan gång Kattis Ahlström.

En magisk förmiddag för skrivande

Åka på retreat hemma i vardagsrummet?

Ja, det är tanken med Skrivrummet. Varje fredag förmiddag samlas ett antal GU-medarbetare i ett Zoom-möte där de koncentrerat skriver tillsammans.

Bakgrunden till Skrivrummet är de skrivretreater som Enheten för akademiskt språk arrangerar på Jonsereds herrgård sedan 2018. Under strukturerade former ägnar deltagarna en hel dag enbart åt det egna skrivandet. Mobiler och mejl ska vara avstängda, inget får störa.

- Under pandemin kunde vi förstås inte arrangera de här mötena, berättar språkhandledare Jenny Mattsson. Vi bestämde oss för att ha mötena på Zoom istället, men inte utan viss tvekan; poängen med en retreat är ju att komma bort från vardagen. Minst lika viktig är den nästan magiska stämning som uppstår när en grupp människor sitter i ett rum och koncentrerat skriver, var och en på sitt projekt, men ändå tillsammans. En sådan atmosfär går ju inte att få på nätet - trodde vi.

Zoom kan vara ganska tröttsamt så dessa möten blev en halv-istället för en hel dag. Fredagar verkade bra, så att retreaten blir något av ett avslut på veckan, berättar språkhandledare Ann-Kristin Hult.

- För övrigt är upplägget detsamma som i Jonsered: kort introduktion, snabb presentationsrunda, samt skrivpass varvat med pauser. Och märkligt nog - trots att alla deltagare sitter på olika platser, en del med kameran på, andra med den avstängd - uppstår den där förtrollade koncentrerade atmosfär som utmärker våra retreat!

Pandemin är över men skrivretreaten fortsätter, nu både i Jonsered fem gånger per termin och på Zoom varje fredag förmiddag.

En av fördelarna med Skrivrummet är enkelheten, påpekar språkhandledare Emma Karin Brandin.

- Ingen föranmälan krävs och deltagarna kan befinna sig var som helst där det finns nätuppkoppling. De flesta som hit-

Jenny Mattsson hälsar deltagarna välkomna.

Ann-Kristin Hult

Emma Karin Brandin

tat hit är doktorander men det kommer också en del lärare och forskare. Men vi ser gärna att även andra GU-medarbetare deltar, exempelvis administratörer: den som avsätter en förmiddag i Skrivrummet blir ofta förvånad över hur mycket hen hinner med! Någon av oss språkhandledare finns tillgänglig hela tiden och håller i strukturen så att deltagarna helt kan gå in i sitt skrivande.

Kristina Öhman, doktorand i etnologi, har varit med flera gånger. Hon menar att Skrivrummet skapar en rutin, vilket varit viktigt i olika skeden av avhandlingsarbetet.

- Vetskapen om att andra sitter och jobbar samtidigt som jag leder till ett slags positiv självdisciplin, samtidigt som man också får tillfälle att ventiler sina frustrationer eller fira sina framgångar med andra skribenter. Det blir också ett slags andra chans - när jag inte har hun-

nit få allting gjort under veckan så bistår Skrivrummet med ett avskilt utrymme för produktion, innan man tar helg.

Margareta Espling, universitetslektor vid avdelningen för kulturgeografi, förklarar att Skrivrummet är ett sätt att regelbundet avsätta tid för fokuserat och ostört skrivande.

- Att göra detta tillsammans med andra ger ett visst positivt tryck att inte skjuta uppgiften till senare. Tillfällena på Zoom passar mig väldigt bra och de blir också som ett mål för andra uppgifter under veckan, eftersom man kan behöva förbereda sig inför fredagen.

Text: Eva Lundgren Foto: Johan Wingborg

Skrivrummet har öppet i Zoom 8.30-12.00 varje fredag till och med 16 juni. Alla GU-medarbetare är välkomna. Ingen föranmälan krävs.

Det är språkhandledarna Jenny Mattsson, Ann-Kristin Hult och Emma Karin Brandin vid Enheten för akademiskt språk som står för arrangemanget. De anordnar också läsretreater varje termin på Ågrenska villan.

Mer information: <https://medarbetarportalen.gu.se/service-stod/ask/>.

Ny serie i GU Journalen

Utsikten

Från mitt fönster har jag förmånen att se ut mot en mysig liten skogsdunge i vilken jag kan se årstiderna skifta. På vintern, när trädens grenar är kala och vädret är klart, kan jag se berg ståta i horisonten. Under de få timmar av dagsljus som dygnet erbjuder tycker mina ögon att det är tacksamt att jag kan lyfta blicken från skärmen och låta den landa en bra bit bort mellan grenarna som antingen

gnistrar av snö eller droppar av regn. Det dröjer dock inte länge förrän ljuset släcks och det enda som dröjer sig kvar i fönstret är en spegelbild av mig själv i ett djupt mörker.

När det närmar sig vår så kommer så småningom solens strålar krypan- des runt hörnet på huset och bjuder på fantastiska solnedgångar. Annedalskyr- kans topp tornar upp sig men skymms alltmer av träd som slår ut i blom. Min kompis ekorren börjar gena över gre- narna och sätter sig ofta för att mumsa på något gott, mitt i mitt blickfång.

På sommaren kommer rådj- ren fram men också en och annan servicetekniker som traskar förbi för att undersöka ventilationen som tagit semester. Då och då passerar någon i slänten nedanför för att rasta sin hund. Solen dyker upp tidigare i fönstret och dröjer sig kvar längre. Den stannar uppe så pass länge att den inte längre hinner gå ner innan det är dags att gå hem. Kväll känns som dag.

När så hösten kommer så tappar träden sina tjocka lövverk och cirkeln börjar om igen. Det är en ynnest att få se en glimt av naturens förändringar under året som går uppe i mitt hörn av Medicinareberget.

Viktoria Tössberg

Utbildningshandläggare vid institutionen för biomedicin

FACKFÖRBUNDET ST
GÖTEBORGS UNIVERSITET

VI KAN FÖRHANDLA DIN LÖN!

Just nu bestäms nya löner för medarbetarna vid Göteborgs universitet. Är du medlem i Fackförbundet ST förhandlas din lön av det lokala facket.

Det betyder att

- vi ser till att arbetsgivaren inte ensidigt bestämmer vad du ska tjäna varje månad
- vi ser till att din lön jämförs med dina kollegors så att det inte uppstår osakliga löneskillnader
- vi ser till att alla dina insatser under året synliggörs, diskuteras och värdesätts.

Som medlem har du alltid någon att fråga om din lön och dina övriga anställnings- villkor. Våra förtroendevalda kan på plats ge dig den vägledning och det stöd du behöver. Du kan också ringa eller mejla ST Direkt som ger dig snabba svar varje vardag.

Vill du veta mer om alla fördelar med att vara med i Fackförbundet ST? Testa oss gratis i tre månader! Är du doktorand betalar du bara 80 kronor i månaden under hela din forskarutbildning.

Gå till st.org/medlemskap och bli medlem redan idag!

I spåren efter forna sjöfarare

Ett antal förhistoriska tänder hör till de fynd som två franska arkeologer hade med sig under ett besök på institutionen för historiska studier strax före jul.

Tänderna kommer från en grav i hjärtat av den megalitiska världen: L'Île-d'Yeu utanför Frankrikes västkust.

Fynden gjordes i somras då **Bettina Schulz Paulsson**, docent i arkeologi, tillsammans med kollegor och studenter från GU och

Université de Nantes, undersökte den 6 000 år gamla megalitgravén Planche-à Puare på L'Île-d'Yeu. Det mest spektakulära fyndet var skelettet av ett forntida fåroffer med ett flintverktyg i ögat, som upptäcktes i en grop vid ingången till gravén. Fyndet är välbevarade eftersom sanden på ön innehåller mycket skal och därför har högt pH.

- Graven har undersökts flera gånger,

berättar Bettina Schulz Paulsson. Första gången var 1883 och andra gången 1909. Men idag har vi förstås helt andra möjligheter att ta fram och tolka våra fynd. Bettina Schulz Paulsson är forskningsledare för det EU-finansierade projektet NEOSEA. Hennes franske samarbetspartner är Jean-Noël Guyodo vid Université de Nantes. Syftet är att undersöka hur byggandet av megalitgravar spred sig via sjöhandel åt både norr och söder, med utgångspunkt i Bretagne.

- Vi kommer att göra kol-14-dateringar men också strontium-syreisotopanalyzer som kan avslöja var människor och djur vuxit upp. Vi gör också dna-analyser på ben och tänder och undersöker miljö-dna. Eftersom det inte finns så mycket benrester bevarade från tidiga megalitgravar kan man med den metoden istället analysera damm och stoft. Alla dessa data ska ställas samman i en databas och på så sätt ge en massa ny information om de människor som levde utmed Atlantkusten för 6 000 år sedan. Vi hoppas bland annat få veta hur de såg ut, varifrån de kom och vilka sjukdomar de hade. Ett

åttiotal prover har redan skickats till ett gentekniklaboratorium i Köpenhamn.

Bettina Schulz Paulsson hoppas också att de olika undersökningarna ska kasta nytt ljus över frågor om forntidens sjörutter, handel samt den avancerade båt- och navigationsteknik som dåtidens människor måste ha behärskat.

I december förra året kom två franska kollegor på besök till Humanistiska fakulteten för att fortsätta diskutera megalitgravar. Förutom Jean-Noël Guyodo var också megalitexperten Audrey Blanchard med.

- Vi har med oss flera fynd, bland annat kindtänder. Genom att undersöka dem hoppas vi kunna ta reda på vad dessa människor åt. I samarbete med odontologer i Göteborg kommer vi också att undersöka tandhygien och slitage på tänderna, berättade Audrey Blanchard.

Text: Eva Lundgren Foto: Bettina Schulz Paulsson

Projektet Neolithic Seafaring and Maritime Technologies Shaped a New World of Megalithic Societies (NEOSEA) är på fem år och finansieras av Europeiska kommissionen med 1,5 miljoner euro.

Ny webbshop för profilprodukter

● **Från och med februari** kan anställda, studenter och allmänhet, i samarbete med leverantören Voky, beställa profilprodukter och få dem levererade hem. Nu lanseras ett helt nytt sortiment av

GU:s profilprodukter, som samtliga har tagits fram med hänsyn till hållbarhet utifrån ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt perspektiv. Gå in via Medarbetarportalen.

Sista tävlingen

● **I och med detta** nummer avslutar GU Journalen den läsartävling som har pågått sedan hösten 2015. Vi tackar alla läsare för era svar, ert engagemang och, i förekommande fall, att ni förtydligat oklarheter.

Förra numrets rätta svar:

1. Antalet professorer i Sverige har sedan 2001 ökat med 63,5 procent.
2. Butoh är namnet på en anarkistisk japansk konstform.
3. När vargarna på 1920-talet utrotades i Yellowstone National Park, USA, ledde det till att hjortarna bredde ut sig med ett intensivt betande som följde. Flera växter försvann, vilket ledde till ökad erosion.
4. Nästan en tredjedel av all mat som produceras kommer aldrig att konsumeras.
5. För att skapa en skena bör ett gipsförband läggas i åtta lager.

Förra numrets vinnare av biobiljetter är: **Christin Forsberg**, personaladministratör, statsvetenskapliga institutionen **Ann Ljungblom**, utbildningsadministratör, institutionen för biomedicin **Lina Rasmusson**, forskare, institutionen för biologi och miljövetenskap

GU Journalen gratulerar vinnarna!

AgeCap på filmfestival

● **Den 4 februari** visades filmen *Madeleine och taxichauffören*, i regi av Christian Carion, på Stora teatern. Visningen innebar ett samarrangemang mellan Filmfestivalen och AgeCap och avslutades med samtalet Generationsöverskridande vänskap och samarbete. Bland de frågor som togs upp fanns: Hur bra är vi på att umgås över generationerna? Hur samarbetar vi på jobbet? Hur skildras yngre och äldre tillsammans på film?

Samtalsdeltagare var skådespelaren Anna Bjelkerud, regissören Suzanne Osten och Ingmar Skoog, professor i psykiatri samt föreståndare för AgeCap, Centrum för åldrande och hälsa. Samtalsledare var Camilla Larsson.

Samarbete mellan Filmfestivalen och Agecap.

Foto: JOHAN WINGBORG

Minskad elförbrukning

● **Ny statistik visar** att elförbrukningen i de lokaler som GU hyr av Akademiska Hus har minskat med 25 000 kWh i månaden. Det är lika mycket som en normalstor villa har i förbrukning på ett år. En del av förklaringen är att ventilationen har optimerats men också att anställda blivit bättre på att släcka lampor med mera, tror Dan Ekstrand, enhetschef på Serviceenheten.

– Det är svårt att dra några större slutsatser av den statistiken som vi har. Vi kommer att få siffror för respektive hus och först då kan vi göra en djupare analys och vidta ytterligare åtgärder, säger han.

Göteborgs universitet är en av 200 statliga myndigheter som fått i uppdrag att vidta energibesparande åtgärder. Besparingen ska redovisas varje månad.

Den enskilt största åtgärden är att ventilationen har minskat i lokaler under tider när få är på plats. Exempelvis under jul- och nyårshelgen stängdes C-huset på Pedagogen ner helt.

Dan Ekstrand upplever att personalen har bidragit och släckt lampor och att inte använda elradiatorer.

– Vi har hittills inte stött på några problem. Det har varit en positiv betendeförändring.

Men det som kan ge större besparingar är att på sikt byta ut all standardarmatur mot LED-belysning i alla hus som GU hyr. LED-lampor drar bara en femtedel av vanlig belysning och när vi byter ut LED-belysningen passar vi även på att installera ny teknik för att kunna styra belysningen,

– Vi har redan startat ett projekt med Akademiska Hus att se över all belysning. Det är dock ett långsiktigt arbete och något som kräver investeringar, men vi har en plan för hur vi går vidare. Först ut är Lyktan på Medicinareberget.

Var står universiteten i krisen?

Dagens globala ledare kämpar för en bättre värld, utifrån hur de själva ser på saken. Målen i sig klingar bra: "ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet", som det formuleras på regeringens sida för FN:s Agenda 2030. Att den inslagna vägen mot dessa mål är den rätta är emellertid långt ifrån självklart.

DET ÄR EN SKRÄMMANDE resa vi ser ut att ha framför oss. Vår regering skickar vapen till ett land i krig, och förhandlar med en diktator för att få bli del av militäralliansen Nato. I detta fall är det försvarspolitiken som svenska folket ska foga sig i - förtydligade statsministern på en presskonferens i anslutning till medborgarnas desperata protester. Men inte bara när det gäller försvarspolitiken flyttas beslutsmakten allt längre bort från folket. Världshälsoorganisationen WHO försöker utöka sina befogenheter. Samtliga medlemsländer ska förpliktiga sig att i framtiden följa organisationens globala rekommendationer. Artikel 3 i Internatio-

nal Health Regulations, som hittills garanterade människovärdet och mänskliga fri- och rättigheter, ska ersättas med en garanti om att alla ska vara med (inklusion och "koherens"). Hade det planerade avtalet varit på plats under pandemin, skulle Sverige med största sannolikhet tvingats införa omfattande lock-downs. Är det verkligen den rätta vägen?

Ordet kris tycks träffande för att beskriva tillståndet i världen. Etymologiskt anknyter ordet till omdöme, beslut och vägval och så borde världskrisen tolkas: som en anledning att stanna upp och öppna upp, för att göra det möjligt att välja väg. Dagens reaktion på upplevelsen av kris är tyvärr den motsatta: att utgå från att den inslagna vägen är den rätta och trampa på gaspedalen.

UNIVERSITETET SKULLE KUNNA vara en institution som försvarar ett öppet och initierat samtal. Den roll som universitetet tilldelas genom sina styrdokument är tyvärr den närmast motsatta: att som ett neutralt och effektivt instrument bidra till realisering av redan fattade beslut. Detta illustreras till exempel av de lärandemål

som universitetslärare utan undantag anmodas att leda studenterna mot. Lärarnas möte med studenterna blir till en målstyrd process. När lärare lyckas åstadkomma initierade samtal med studenterna - där det inte är på förhand bestämt vad studenterna ska lära sig och läraren själv till och med lär sig något nytt av studenterna - motsvarar det inte hur universitetsundervisning är tänkt att gå till.

DET TANKESÄTT SOM genomsyrar det system som universitetslärare är en del av, illustreras väl av hur en av Sulf's nyligen utnämnda "högskolehjältar" definierar sin uppgift: "Vi alla är viktiga kugghjul i ett maskineri, och genom att hylla de som skapar en utveckling eller förbättring som främjar systemet i det stora hela, så kan vi inspirera och plöja vägen för nya och bättre initiativ." Hjälte är den som främjar systemet. Ett kugghjul i ett maskineri är enligt Sulf det finaste man kan vara.

Att militären måste fungera på detta sätt är svårt att invända mot. Men universitetet?

Universitetets instrumentella roll rättfärdigas regelmässigt med hänvisning till att den politik som universiteten ska realisera utgår från demokratiskt fattade beslut. Men i vilket skick befinner sig demokratin? Mycket talar för att allt fler beslut fattas allt längre bort från de svenska medborgarna, genom processer som knappast kan kallas demokratiska, och när besluten väl är fattade, blir de allt svårare, och för den enskilda rent av farligare, att ifrågasätta.

DEMOKRATIN BEHÖVER människor som ifrågasätter både det rimliga och det demokratiska i de beslut som samhällsutvecklingen utgår från - om det så är världskrig eller totalitär kontroll som makten påstår att medborgarna i demokratisk ordning har efterfrågat. Universitetet borde fostra, respektera och värna om sådant ifrågasättande. Det passar hjältemodets begrepp bättre än att vara en kugge i ett maskineri.

Susanne Dodillet/Sverker Lundin,
universitetslektorer i pedagogik

Referenser:
<https://sulf.se/hogskolehjaltar/>.

Vill du fördjupa
internationell samverkan?
Nå makthavare med
din forskning? Diskutera
kriser i pandemins fotspår?
Formulera samtidens
utmaningar?

Vi utvecklar tillsammans
jonseredsherrgard@gu.se

JONSEREDS HERRGÅRD

NY PÅ JOBBET

Peter Andiné är ny professor i rättspsykiatri.

Liu Beidong är ny professor i mikrobiologi.

Robert Björk är ny professor i ekosystemvetenskap.

Ewa-Lena Bratt är ny professor i omvårdnad med inriktning mot vård i samband med akuta och kritiska tillstånd.

Hanna Edblom är ny projektadministratör på Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori.

Lina Eriksson är ny professor i statsvetenskap.

Fausto Corvino och **Mattias Gunnemyr** är nya postdoktorer i ekonomisk etik och miljöetik.

Kateryna Fursa är ny forskningsassistent på institutionen för vårdvetenskap och hälsa. Hon kom till Sverige som flykting från Ukraina i våras.

Julie Grantham är ny professor i mammal cellbiologi.

Thomas Hartvigsson är ny forskare i praktisk filosofi med inriktning mot bioetik och rättspsykiatri.

Johan Johansson är tillförordnad universitetsdirektör vid Göteborgs universitet fram tills ordinarie universitetsdirektör har tillträtt. Han ersätter Anna Lindholm som slutar sin tjänst som universitetsdirektör för att bli motsvarigheten på Chalmers.

Astrid von Rosen är ny professor i konst- och bildvetenskap.

Karl Rössler är ny gästprofessor i neurokirurgi.

Emelie Seeliger är ny administrativ chef på Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori.

Ulrik Sixt är ny ekonom/controller på Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori.

Ingmar Skoog, professor i psykiatri och förestandare för Agecap, har fått förnyat

förtroende som ledamot av Socialdepartementets äldreforeskarråd.

Reza Taghvaei är ny IT-avtalsansvarig på IT-enheten. **Elena Haglund**, tidigare IT-avtalsansvarig, är nu IT-tjänsteansvarig för licensverksamheten och efterträder **Lennart Jareteg** som gått i pension.

UTMÄRKELSER

Åsa Arping, dekan på Humanistiska fakulteten, är en av mottagarna av Moapriset 2022. Hon får priset för att genom boken *Att göra klass* fört vidare diskussionen om hur erfarenheter av hårt och lågavlönat arbete blivit ett stort tema i nyare skönlitteratur. Priset instiftades 1989 och delas ut av ABF tillsammans med Sällskapet Moas Vänner. Den andra pristagaren är **Rasmus Landström**.

Anna Blennow, universitetslektor i latin, har tilldelats Albert Wallins vetenskapspris av Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg.

Staffan I. Lindberg, professor i statsvetenskap, tilldelas Kungl. Vitterhetsakademiens pris till framstående forskare och lärare inom humaniora och samhällsvetenskap. Han får priset för sina banbrytande framsteg inom demokratiforskningen, dels genom teoretisk utveckling av olika demokratimodeller, dels genom att skapa operationella mått för teoretiska begrepp och därefter konstruera en infrastruktur för att kunna mäta demokrati över tid och rum.

Christer Mattsson, föreståndare för Segerstedtinstitutet, har tilldelats Tjugosjunde januari-priset av Föreningen *Förintelsens Överlevande*.

Följande GU-medarbetare är nya ledamöter av Kungl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället: **Martin Berntsson**, professor i religionsvetenskap och teologi, **Marica Ericson**, professor i fysikalisk kemi,

Fredrik Fällman, docent i sinologi, **Gunnar Köhlin**, föreståndare för Environment for development, **Martin Lövdén**, professor i psykologi, **Carina Mallard**, vice rektor för forskning, samt **Henrik Ekengren Oscarsson**, professor i statsvetenskap.

Johanna Frändén har utsetts till Humanistiska fakultetens hedersdoktor 2022. Ur motiveringen: "Lika obehindrat som hon rör sig mellan olika länder, kulturer och språkområden, lika elegant växlar hon mellan det korta slagfärdiga formatet och det längre analyserande. Tryggt rotad i en litterär tradition drar hon paralleller mellan Strindberg och Zlatan och hennes referenser ger texterna en folkbildande karaktär."

Också **Marie-Louise Bech Nosch** är ny humanistisk hedersdoktor. Ur motiveringen: "Med utgångspunkt i studier om textproduktion i bronsålderns Grekland har Marie-Louise Bech Nosch i sin forskning tydligt visat historiska textiliers betydelse och potential för att nå ny kunskap om det förflutna."

Naturvetenskapliga fakulteten har utsett följande hedersdoktorer: Den mångsidige biologen och naturgeografen **Svante Hultengren**, som är en av Sveriges ledande experter på lavar. Han har genom åren undervisat, handledt examensstudenter och deltagit i forskning på GU. **Jeanine Olsen**, forskare inom marin evolutionsbiologi vid Universitetet i Groningen, har samarbetat med GU i sin forskning på olika arter av brunalgler och sjögräs. Bland annat ledde hon kartläggningen av ålgräsets hela arvs-massa.

TILL MINNE

Professor **Bo Lundbäck** har gått bort vid en ålder av 74 år. Han var seniorprofessor i lungmedicin vid institutionen för medicin. Bo Lund-

bäck startade flera stora epidemiologiska studier inom astma- och KOL-forskning och ledde Krefting Research Centre för astma och allergiforskning under drygt tio år. Han var också aktiv i samhällsdebatten under pandemin.

Professor **Fannie Gaston-Johansson**, tidigare medarbetare vid institutionen för vårdvetenskap och hälsa, har gått bort i en ålder av 84 år. Hon var en internationellt välrenommerad forskare och utbildare inom vårdvetenskap. Hon var även den första afro-amerikanska kvinnan som erhöll en professur vid det prestigefyllda Johns Hopkinsuniversitetet i Baltimore. Fannie Gaston-Johansson var med och skapade forskarutbildningen i vårdvetenskap vid GU och var dekan vid vårdvetenskapliga fakulteten från 2001 till 2005.

PÅ GÅNG

GU firar 8 mars!

Här är några programpunkter:

Måndag 6 mars

Fika med forskare, tema 8 mars.

Plats: Humanisten.

Tid: 16:00–17:30.

Onsdag 8 mars

Föreläsning med Juan Velasquez om kvinnorörelser i utsatta områden.

Plats: Kulturhuset Bergsjön.

Tid: 16:30–17:15.

Stafettföreläsning om vad som är på gång inom jämställdhetsforskning på Humanisten.

Plats: Trappscenen på Humanisten.

Tid: 16:00–17:30.

Handelshögskolan firar 8 mars

Tid: 15:00–16:30 Medverkande: Maria Norbäck, Nanna Gillberg, Ewa Wikström, Per Cramér samt Lillemor Dahlgren.

Torsdag 9 mars

Fika med forskare, tema 8 mars.

Plats: Kulturhuset Kåken.

Tid: 16:00–17:00.

Hallå där, Urban Strandberg,

universitetslektor vid juridiska institutionen och initiativtagare till **The International Youth Think Tank** (IYTT).

Vad är det?

– Det är en tankesmedja för studenter på 18–24 år som vill påverka världen i en demokratisk riktning. Bland annat arrangerar IYTT så kallade Gothenburg Democracy Talks där ungdomarna lägger fram konkreta förslag på demokratisk utveckling. Det senaste samtalet, *Education: for the Elite or for Everyone?* arrangerades den 10 februari i Handelshögskolan.

Vad kom ungdomarna fram till?

– Deras förslag handlar om att förändra studievägledningen på gymnasier så att den passar även dem som inte har akademiskt utbildade föräldrar. Informationen bör handla om tre saker: hur man väljer utbildning, hur man skriver ett cv och ett personligt brev, samt hur man söker stipendier. Efter som flera av dessa ungdomar själva kommer från familjer utan akademisk tradition är detta råd som bygger på personlig erfarenhet. Förslaget har delats med utbildningsförvaltningen vid Göteborgs Stad och ska nu skickas till samtliga utbildningsministrar i EU samt till Europeiska kommissionen.

Vad gör studenterna i IYTT mer?

– Bland annat går de ut på gatorna och frågar förbipasserande vad de anser om demokrati. Bara en sådan sak som att dessa ungdomar är villiga att lyssna ger människor hopp. De röster som studenterna samlat in har Jacob Hirdwall gjort en pjäs av som lästes upp på Athens Democracy Forum i höstas. Den lästes också upp under Göteborgs Stads demokratidag den 28 februari.

B Posttidning

AVSÄNDARE:
GU JOURNALEN
GÖTEBORGS UNIVERSITET
BOX 100
405 30 GÖTEBORG

PORTO BETALT

Bild: Johan Wingborg

▲ Var? Vem? När?

- Jonsereds herrgård.
- Pam Fredman och Bengt Johansson
- Tisdagen den 31 januari.

▲ Kort beskrivning

I samband med GU Journalens 25-årsjubileum arrangerade Jonsereds herrgård ett seminarium under rubriken *Led-ljus, strålkastare, blåslampa? Framtidens journalistik inom myndighet och organisation*. Bland talarna fanns redaktörerna Allan Eriksson och Eva Lundgren, Pam Fredman, tidigare rektor, Bengt Johansson, professor i journalistik och masskommunikation, Lena Kvist, grävchef på Borås tidning, Urban Strandberg, föreståndare för International Youth Think Tank samt Ulf Dalnäs, enhetschef på HDK-Valand samt grundare av Högscoleläckan.

Bland annat diskuterades vem som får synas i forskarvärlden, hur pressfrihet kan värnas och hur organisationsjournalistik kan fortsätta vara fri och kraftfull.